PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto X. - Štev. 263 (2882) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, petek 5. novembra 1954 Cena 20 lir

Vse tržaško demokratično ljudstvo pozdravlja zagotovila predsednika italijanske vlade in zahteva, da se začnejo v čim krajšem času izpolnjevati

V novih pogojih

S prihodom Italije v naše kraje prihajajo k nam tudi njeni politični problemi, za nas v mnogočem novi. Mi, ki smo bili vajeni neke lokalne politike, smo sedaj postavljeni v širše politično dogajanje. Kot je bilo doslej naše politično življenje omejeno na Tržaško ozemlje, bomo v prihodnje morali upoštevati politični razvoj v vsej Italiji. Kot ljudje, ki so živo zainteresirani v vsem javnem življenju, bomo morali poznati in zasledovati vse one pozitivne ali negativne pojave, ki se bodo vpletali, pa če nam bo ljubo ali ne, v naše življenje.

Mi smo vedno aktivno posegali v javno življenje in bili večkrat soustvarjalci zgodovine. Naša preteklost in naše izkušnje nam narekujejo, da moramo nadaljevati svojo borbo na političnem področju tudi v novih pogojih, kajti oni, ki stoji ob strani, ne bo nikoli mogel uveljaviti svojih pravic in še manj si bo lahko priboril novih.

Rekli smo, da prihajajo s prihodom Italije k nam tudi problemi italijanskega političnega življenja in gospodarstva. Ne bo lahko v kratkem času podrobno spoznati vso problematiko in se v njej pravilno orientirati. V vseh stvareh to morda niti ne bo v popolni meri potrebno, o mnogih stvareh naš bo poučilo vsakdanje življenje, glede drugih pa bo treba malo volje, da jih bomo spoznali, kot je to potrebno delovnemu človeku, ki povezuje svojo problematiko s problemi vseh delovnih množic, v našem primeru pa še posebno s problemi italijanskih delovnih množic, ki bodo v novih pogojih naš naravni zaveznik.

Takoj pa moramo poudariti, da bi bilo zgrešeno, ko bi naš človek napravil sliko o političnem življenju v Italiji na osnovi tega, kar vidi in opazuje vsak dan v Trstu. V Italiji imamo skoraj isti razpored političnih strank kot pri nas. Prav tako še vsa Italija mnogo trpi zaradi škode, ki jo je prizadejalo 25 let fašističnega režima. Se bo treba časa, da se fašistična mentaliteta odpravi iz političnega življenja, še mnogo je domotožja po «lepi preteklosti», posebno ker še živijo oni, ki so materialno zainteresirani na tem, da bi se staro spet povrnilo. Ne bi mogli govoriti o kaki posebni iskreni želji vodilnih političnih krogov, da bi se fašizem za vselej izbrisal kot sramotno obdobje za italijanski narod. Treba bo še mnogo borbe italijanskih demokratičnih sil, da se bo demokracija v Italiji zares uveljavila.

Italijanska buržoazija je bila kmalu po svojem zlomu, do katerega je prišlo skupno z zlomom fašizma, s katerim je povezala svojo usodo, rehabilitirana, predvsem po zaslugi angloameriških sil. Vatikan, ki se ne zadovoljuje s kraljestvom svetega Petra na onem svetu, vsiljuje svojo reakcionarno voljo sedanjim demokristjanskim vladnim krogom. Kot v času fašizma vlada tudi danes finančni kapital, združen z vatikansko finančno močjo. Metode morajo biti danes drugačne, ker to zahtevajo mednarodne okoliščine, toda mnogi politiki nemožje še vedno sanjajo o velikem zgodovinskem poslanstvu, ki naj bi ga imela nositeljica dvatisočletne kulture. Takšne manifestacije seveda niso v skladu s politiko, ki jo je Italija dolžna voditi v sklopu demokratičnih meddržavnih organizacij. Prav tako so take manifestacije le ovira za demokratični razvoj v samj Italiji in končno škodujejo samo onim, ki jih podpirajo.

Vodilni politični krogi se ne morejo sprijazniti z mislijo, da se to, kar je preteklo, ne more več vrniti. A prav ta miselnost je grobar njih samih. Težko si je zamisliti na svetu deželo, kjer imajo še toliko vpliva sredpomešane z najreakcionarnimi vrhovi italijanske buržoazije.

Popolna doba je bila za italijansko delovno ljudstvo crna doba. Domači buržoaziji se je ponovno posrečilo zavzeti vsa vodilna mesta v politiki in v gospodarstvu. Nove demokratične sile, ki še danes predstavljajo veliko potencialno revolucionarno moč, so zaradi nepravilne politike vodstva KPI in PSI potisnjene tako ob stran, kot morda nikjer drugje, če ne samo njihovo dejansko moč. Tu moramo reči, da je prav kominformistična politika KPI in PSI mnogo pripomogla, da se je italijanska buržoazija, ki je bila do konca kompromitirana s propadlim fašizmom, ponovno rehabilitirala in da lahko danes na najbolj reakcionarno vsebino nadeva pridevek demokratičnih gibanj.

Toda kot povsod si tudi v Italiji, trudoma sicer, utirajo pot nove demokratične sile, tudi med delavskimi množicami, ki v dobri veri sledijo kominformistični politiki. Mi vidimo v teh silah bodoče nosilce italijanskega revolucionarnega gibanja, ko se bodo sedanja delavska gibanja otresla kominformistične politike, ki jih je spravila v slepo ulico v službi sovjetske državne politike. Z novimi pojavi v sami sovjetski politiki, ki obsojajo dosedanjo kominformistično smer, se bo tudi, tako verjamemo in upamo, politika KPI sprostila in dobila, prej kot bo prepozno, svojo lastno karakteristiko. Takrat bo lahko skupno z novimi silami, ki že rastejo v Italiji v neodvisnih socialističnih gibanjih, in s silami, ki so danes v vrstah PSI, dala pobudo za resnično socialistično revolucionarno gibanje, ki bo vodilo italijanske delovne množice v borbo za boljše življenje. V tem gibanju se bomo udejstvovali tudi mi kot sestavi del tržaškega delovnega ljudstva, ki se zdaj vključuje v vrste delovnega ljudstva Italije v borbi za svoje življenjske pravice.

F. S.

SVEČANE OBLJUBE, KI MORAJO BITI IZPOLNJENE

«Zagotavljamo Slovencem, da vlada ne bo le izpolnjevala obveznosti londonskega sporazuma, ampak se bo trudila da se pokoplje preteklost in ustvari vzdušje prisrčnega političnega, gospodarskega in socialnega sodelovanja»

Tako je v svojem govoru na Velikem trgu obljubil predsednik italijanske vlade Mario Scelba, za kar mu je dr. J. Dekleva izrazil svoje zadovoljstvo - Govornik je nato še posebej poudaril, da bo londonski sporazum lahko pomenil ne samo cilj, temveč začetek učinkovitega in plodovitega sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo - Vse te izjave so motili novi fašisti in šovinisti z žvižganjem

TRST, 4. — Včeraj dopoldne je imel Mario Scelba, predsednik italijanske vlade, po vojaški paradi, ki ji je prisostvoval predsednik Republike Italije v okviru velikih proslav ob «Dnevu italijanski oboroženih sil», daljši govor katerega vsebina se je v glavnem nanašala na podpis in izvajanje londonskega sporazuma o soglasju in na njegove ugodne posledice za normalizacijo odnosov med obema sosednjima jadranskima državama. Scelba je omenil tudi tržaške Slovence, kar je v Trstu zelo redek dogodek. Saj se skoraj ne spominjamo, da bi še kdaj prej z besedami, kakršne smo slišali včeraj z balkona občinske palače na Trgu Unità, predsednik rimske vlade govoril o Slovencih Trsta.

Scelba je med drugim dejal:

«Italijanska vlada ve, da sporazum z dne 5. oktobra ne zadovoljuje niti pravice niti zakonitih pričakovanj italijanskega naroda. Pretrdo smo plačali posledice vojne! In zadnje, a ne manj hude žrtve, ki smo jih sprejeli z «Memorandumom o sporazumu», so dokaz smisla za odgovornost in zavzetosti za stvar miru.

Podpisali smo sporazum in storili nasilje svojemu čustvu, ker nismo mogli več še dalje pustiti Trsta in njegovega czemlja pod tujo vojaško zasedbo: Trst in Italija ne bi mogla več ničesar pridobiti od nadaljnjega trajanja tako nenormalnega stanja.

Podpisali smo sporazum, ker smo iskreno prepričani, da v sedanjih okoliščinah sporazumno ni bilo mogoče doseči več.

Podpisali smo sporazum v upanju, o katerem si želimo, da bi postalo stvarnost, da bomo s tem olajšali usodo naših bratov, ki so ostali pod jugoslovansko vojaško zasedbo že od konca zadnje vojne in zaradi nje.

Istrski bratje so nam bili vedno pred očmi, rekel bi, da so bili protagonisti londonskih pogajanj. Njim, ki so danes bolj kakor kdaj živi v našem srcu, velja naš prisrčen pozdrav in bratska vzajemnost vsega italijanskega naroda.»

Nato je predsednik rimske vlade nadaljeval med žvižganjem in kričanjem fašističnih skupin pomešanih med poslušalci:

«Demokratična Italija, ki se je dvignila iz vojnih razvalin, je v svoji ustavi potrdila najvišje svoboščine in zagotavlja vsem tistim, ki živijo pod oblastjo njenega zakona, spoštovanje nedotakljivih in svetih načel avtonomije ter dostojanstva osebe in človečanstva ter pravičnosti med ljudmi.

Suvereni parlament, svobodni tisk in tisti idealni razlogi, ki so osnova demokratične oblasti, so najtrdnejši čuvarji ustavnih pravic za vse, večine in manjšine, posameznike in skupnosti. Prav iz tega razloga se italijanska vlada med londonskimi pogajanji ni pomišljala zahtevati, da naj bi zagotovili v prid narodnih manjšin vse zaželjene svoboščine in možna jamstva.

Zato lahko zagotovimo Slovencem, ki so ostali tostran demarkacijske črte, da vlada ne bo le izpolnjevala obveznosti, ki izhajajo iz londonskega sporazuma, ampak se bo trudila, da se pokoplje preteklost in ustvari vzdušje prisrčnega političnega, gospodarskega in socialnega sodelovanja.

Če bodo jugoslovansko vlado vodili enaki nameni do tistih Italijanov, ki so ostali pod njeno oblastjo — kar si odkritosrčno želimo in o čemer nočemo dvomiti — potem londonski dogovor, ki bo segel preko črte sporazuma, ne bo pomenil cilja, ampak izhodišče za tvorno in plodno sodelovanje med obema sosednima državama na vseh področjih.

Tako tudi lahko obnovimo željo, da se bo kot posledica londonskega sporazuma in ko bo to sprično razmer priporočljivo, utegnila najti v okviru miroljubnih, prijateljskih in neposrednih pogajanj dokončna ureditev meja med obema državama, ki bo temeljila na spoštovanju etničnega značaja in volje prebivalstva.»

Ko je nato hotel Scelba svoj govor nadaljevati, mu je to skoro povsem onemogočilo silovito, še bolj pojačeno žvižganje in razgrajanje že omenjenih neofašističnih skupin, ki so bile očitno dobro organizirane in žvižganje onih šovinistov, ki jih je na motenje prav tega dela govora fašistični zgled opogumil in ki so bile očitno nahujskane s pisanjem «Piccolo» v zadnjih dneh. Zaradi tega se nasledniji del govora skoro ni mogel niti slišati in razumeti. Ta del govora, ki ga ponatiskujemo po uradnem prevodu, katerega smo prejeli, se glasi:

«V vzdušju spoštovanja državljanskih pravic in narodnostnega značaja ter iskrenega sodelovanja ne bodo manjšine, ki so ostale tostran in onstran demarkacijske črte, povod za zaskrbljenost, ampak bodo tvorile resnične prijateljske vezi.

Zaradi zemljepisnega sosedstva, komplementarnega značaja svojih gospodarstev, svetlih in nedvomnih znakov, ki v mnogih mestih, ležečih onstran meje, spominjajo na italijansko omiko, Italija in Jugoslavija morata sodelovati in lahko sodelujeta za varstvo miru, za obrambo svoje neodvisnosti in za blaginjo obeh držav.

Politika zamere ne bi mogla koristiti nikomur; netenje narodnostnega sovraštva bi bilo le usodno.

Bolj kot v preteklost je treba zreti v bodočnost. Tako bomo zagotovili tudi pogoje za mirno, urejeno in cvetočo bodočnost Trsta.

Zato hočemo pospeševati sleherno koristno izmenjavo med obema državama in podnet bo dala nagla rešitev vprašanj, ki so še nerešena zaradi preteklih trenj med obema državama».

Šele ko je predsednik rimske vlade prešel v svojem govoru na ukrepe glede obnove gospodarstva, je motenje začelo pojemati in poslušalci so zopet lahko razumeli govornikove besede. Scelba je takole nadaljeval:

«Dne 14. oktobra, devet dni po podpisu londonskih sporazumov, je ministrski svet sprejel nekatere važne ukrepe, ki jih je pred tem proučil s pomočjo predstavnikov mestnega življenja. Ti ukrepi naj bi preprečili, da bi povrnitev k domovini spremenila obstoječe gospodarske in socialne razmere in ustvarili pogoje za hitrejšo obnovo tukajšnjega gospodarstva.

Italijanski narod, ki je v nekaj urah v navdušenem zaletu podpisal posojilo «Trst», je s tem dokazal globok čut za solidarnost.

Vsi hočemo, da bo Trst osrednja prednja straža italijanskega gospodarstva in primeri iz zgodovine mesta so nam porok, da se bo to uresničilo. Osebnim in socialnim energijam; duhu podjetnosti in poguma meščanov gre zahvala, da je lahko Trst, brez vsakih naravnih virov postal eno največjih trgovskih, finančnih in pomorskih središč. Vendar se tudi tu ne smemo muditi ob pogledih na preteklost, kajti evropske politične in socialne razmere so se temeljito spremenile in v gospodarskem tekmovanju se ne zmaguje s spomini na preteklost, ampak s tem, da se nudijo boljše usluge in cenejši trg.

Vlada nima druge želje kot da v okviru državnih potreb olajša in podpira delo Tržačanov za obnovo. Sodelovanje predstavnistev javnih ustanov in gospodarskih slojev bo v dragoceno pomoč pri odločitvah vladnih oblasti, katerim smo dali vsa najširša pooblastila, da lahko same odločajo o vprašanjih, ki zadevajo vse ozemlje».

Nato je Scelba ob koncu svojega govora dodal:

«Tržačani in vsi Italijani! Spomin na dogodke, ki smo jim bil priče, in na žrtve nas s tragičnostjo prestane izkušnje uči, da se veličina narodov ne gradi trajno na nasilju.

Sovraštvo, duh nasilja neizogibno rodita grozote in uničenje za narode».

Za zaključek je predsednik italijanske vlade poudaril, da se brani enotnost Italije in svoboda naroda, «če sprejmemo vsako možno žrtev in se odločno in vztrajno borimo proti samoljubnosti in prevari» in da se naj «ničče iz preračunljivosti ali plašljivosti ne izogne tej obveznosti». «Le tako živi ne bodo nevredni mrtvih», je zaključil svoj govor Scelba.

Kmalu po njegovem govoru se mu je približal dr. J. Dekleva, ki je bil Scelbi že prej predstavljen in mu je izrazil svoje zadovoljstvo zaradi izjav glede pravic tržaških Slovencev ter mu je zagotovil, da je pripravljen sodelovati z namenom, da bi obljube predsednika vlade postale stvarnost. Scelba se je dr. Deklevi zahvalil in se zadržal z njim v krajšem razgovoru.

Lahko rečemo, da je Scelbov govor napravil na Slovence ugoden vtis, zlasti če pomislimo, da prejšnji vojaški guverner gen. De Renzi in nato sedanji generalni vladni komisar nista imela za potrebno dati nobenega zagotovila o spoštovanju londonskega sporazuma in v svojih prvih razglasih Slovencev nista niti omenila. Zato je splošna zahteva vseh Slovencev in tudi demokratičnih Italijanov, da se obljube predsednika vlade zares uresničijo. Istočasno pa vsi pošteni Tržačani ogorčeno obsojajo šoviniste in fašiste, ki so med Scelbovim govorom ponovno dokazali, da jim ni do pomiritve in da bi hoteli, da se vlada v Rimu izogne svojim obveznostim, ki jih je svečano podpisala. Tržaško ljudstvo obsoja tudi sleherno hujskaško pisanje vladnega tržaškega dnevnika kakor tudi neofašistična zborovanja, kakršno je bilo ono predvčerajšnjim, in zahteva, da oblast vse podobne konference prepove, ker niso v skladu s prevzetimi obveznostmi, ki jih je Scelba omenil..

Medtem pa poročajo iz Beograda, da bodo jutrišnji časopisi v Jugoslaviji objavili Scelbov govor z velikim poudarkom na prvih straneh. V naslovih bo poudarjen tisti del govora, kjer se govori o spoštovanju sporazuma in o sodelovanju med obema državama. Tudi večerne radijske oddaje so zelo obširno poročale o govoru.

Spominska svečanost na italijanskem pokopališču v Beogradu

BEOGRAD, 4. — Na italijanskem vojaškem pokopališču v Beogradu je bila danes predpoldne spominska svečanost za italijanskimi vojaki in častniki, ki so v prvi svetovni vojni padli v borbi na strani zaveznikov. Svečanosti so prisostvovali prvi tajnik italijanskega poslaništva v Beogradu Girolamo Vitelli, vojaški ataše poslaništva Tommaso Serafini ter italijanski državljani, ki prebivajo v Beogradu. Svečanosti je prisostvoval tudi namestnik šefa protokola državnega tajništva za zunanje zadeve Vladimir Marinovic.

Prvi dan konference treh generalnih štabov

ATENE, 4. — V Atenah se je danes začela konferenca predstavnikov generalnih štabov Grčije, Jugoslavije in Turčije. Na konferenci bodo proučili vprašanje nadaljnjega organiziranja skupne obrambe. Konferenca bo trajala osem dni.

V začetku konference je načelnik grškega generalnega štaba general Kitrilakis pozdravil člane vseh treh delegacij. Jugoslovansko delegacijo vodi general Ljubo Vučković, turško general Šefik Jilten, grško pa general Pipilianodopulos. Nato je načelnik grškega generalnega štaba priredil na čast udeležencev konference sprejem.

PARIZ, 4. — Včeraj je v Nici umrl v starosti 85 let znani francoski slikar Henri Matisse. Zadela ga je kap.

Januarja konferenca Commonwealtha

LONDON, 4. — Ministrski predsednik Churchill je danes v spodnji zbornici sporočil, da se bo 31.januarja 1955 začela v Londonu konferenca ministrskih predsednikov držav Britanske skupnosti. Izjavil je, da bodo na tej konferenci razpravljali o «številnih vprašanjih, ki so velike važnosti za svet», ter je dodal, da ne bo pri tem izključen oben argument.

«Times» piše danes o morebitnih vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu te konference. List pravi, da bodo morali vladni predsedniki predvsem proučiti vprašanje odnosov s Kitajsko, možnost nove konference o Koreji, vprašanje SEATO tudi v zvezi z reakcijo na obisk Nehruja na Kitajskem, o katerem pravi list, da ni privedel «do zelo prisrčnega sporazuma» s kitajsko vlado.

Prav tako bodo po mnenju lista razpravljali o strateških plateh atomske vojne, kolikor se tičejo obrambnih vprašanj držav Commonwealtha. Prav tako naj bi na konferenci razpravljali o britanskem sklepu, da bo obdržala na evropski celini večje število svojih čet za nedoločen čas ter o vplivu konference devetih in vstopa Nemčije v NATO na strategijo Commonwealtha. Ministri bodo verjetno razpravljali tudi o sporu med Indijo in Pakistanom zaradi Kašmira.

Posvetovanja o odgovoru na sovjetsko noto

LONDON, 4. — V Londonu se nadaljujejo posvetovanja med angleškimi, francoskimi in ameriškimi strokovnjaki o zadnji sovjetski noti od 23. oktobra, ki se tiče Nemčije, Avstrije in evropske kolektivne varnosti.

V britanskih pristojnih krogih izjavljajo, da se je delo izvedencev šele začelo. Odgovor na noto ne bo dokončen. Tri zahodne države bodo po mnenju opazovalcev zahtevale od sovjetske vlade pojasnila glede predlogov o organiziraju svobodnih volitev v Nemčiji. Kar se tiče Avstrije, pa bodo tri zahodne sile ponovno izjavile, da so pripravljene takoj podpisati državno pogodbo v smislu sovjetskega besedila, toda pod pogojem, da Sovjetska zveza pristane na umik svojih zasebnih čet iz Avstrije.

Vojaške akcije francoskih sil v Alžiru

BATNA, 4. — Francoske oborožene sile v Alžiru so danes zjutraj obkolile Arris v pogorju Aures, kjer so se vsidrale večje skupine upornikov. Dve oklepni koloni sta prišli tudi v vas Foum Toub. Druge francoske sile pa prodirajo iz Batne proti vzhodu in iz Khenchele proti zahodu. Francozi se poslužujejo letal in oklepnih vozil. Ponekod pa so stopili v akcijo padalci.

Francoski minister za obrambo Jacques Chevalier, ki je prišel v Alžir na inšpekcijo, je včeraj izjavil, da bo potrebno precej časa in ljudi, preden bodo lahko upornike premagali. Po mnenju francoskih vojaških strokovnjakov bi bili potrebni vsaj dve dobro izvežbani diviziji, da bi lahko strli odpor. Medtem pa v pariških uradnih krogih poudarjajo, da bo francoska vlada začela z gospodarskimi sankcijami proti Egiptu, če ne bodo prenehale oddaje radia v Kairu v zvezi z dogodki v Alžiru.

EISENHOWER BO MORAL VLADATI brez večine v obeh domih kongresa

Demokrati so si pridobili večino tudi v senatu - Neuspeh senatorja McCarthyja - A. Harriman „novi mož"? - Predsednik AFL pravi, da pomeni volilni rezultat „odločen protest delavcev proti sedanji upravi"

WASHINGTON, 4. — Ker je bila danes potrjena izvolitev demokratičnega kandidata v senat v državi Oregon, Richarda Neubergerja, so si demokrati pridobili večino tudi v senatu. Demokrati razpolagajo zdaj v senatu z 48 sedeži, republikanci pa 47. Republikanci ne bodo mogli spremeniti položaja, tudi če bi ponovno štetje glasovnic v državi New Jersey, kjer je bil začasno potrjen demokratični kandidat, prisodilo zmago republikancu. Neodvisni senator Wayne Morse je napovedal, da bo glasoval z demokrati, tako da bodo ti razpolagali s 49 glasovi proti 47.

V poslanski zbornici imajo demokrati precejšnjo večino — 231 proti 203, en sedež pa je še sporen. Prav tako so demokrati izmed 34 guvernerskih mest — dobili 19, republikanci 14, medtem ko štetje v državi Wyoming še ni končano. Demokrati so odvzeli republikancem guvernerska mesta v državah New York, Pennsylvania, Connectitut, New Mexico, Colorado, Arizona in Minnesota

Prva posledica demokratične zmage tudi pri volitvah v senat bo zamenjava predsednikov odborov in komisij, ki so bili doslej vsi republikanci. Med predsedniki, ki bodo zamenjani, je tudi senator McCarthy, ki bo izgubil predsedniško funkcijo v odboru za vladne operacije in v stalni preiskovalni podkomisiji. Vendar pomenijo volitve še hujši poraz za McCarthyja. Bojeviti senator iz Visconsina se je osebno zelo zavzemal za republikanca Josehpa Meeka, ki je kandidiral v državi Illinois; Meek je bil poražen. McCarthy je izjavil, da je Clifford Case iz New Jerseya edini republikanski kandidat v senat, ki ga ne more trpeti in Case je zmagal. Prav tako je republikancem slaba predla v McCarthyjevi trdnjavi Winsconsin.

Splošno mnenje političnih opazovalcev je, da bi bil republikanski poraz na volitvah večji, ko ne bi predsednik Eisenhower v zadnjem trenutku vrgel vse teže svoje osebne avtoritete na tehtnico. V vseh štirih državah, ki jih je obiskal na svojem propagandnem potovanju nekaj dni pred volitvami, so republikanci dosegli večji uspeh, kot je bilo pričakovati. Tudi veliko volilno udeležbo pripisujejo v glavnem Eisenhowerjevemu vplivu. Bolj sporna je korist, ki jo je za republikance imela akcija podpredsednika Nixona. V državah, kjer je Nixon največ agitiral, republikanci niso imeli kaj prida uspehov. Nekateri celo trdijo, da so volilni rezultati prestrigli peruti Nixonu, ki je upal, da mu bodo te volitve odprle pot do predsedniške kandidature leta 1956. Splošna sodba pa je, da makartizem republikancem mnogo več škodoval kot koristil.

Predsednik sindikalne organizacije AFL George Meany je danes izjavil, da pomeni rezultat torkovih volitev «odločen protest ameriških delavcev proti sedanji upravi». Meany je izjavil, da je ta rezultat «zelo spodbuden», poudaril pa je, da sindikati tudi v novem kongresu še ne bodo razpolagali s potrebno podporo, da bi dosegli svoje cilje.

Sam Rayburn, ki bo verjetno novi demokratični predsednik predstavniške zbornice, in senator Lyndon Johnson, ki bo verjetno voditelj demokratične večine v senatu, sta izjavila, da bosta podprla predsednika Eisenhowerja «vsakokrat, ko bo šlo za interese ameriškega ljudstva». Johnson je dodal, da «varnost ZDA in njihova bodočnost ne smeta priti v nevarnost zaradi strankarskih razprtij».

«Novi mož», ki je izšel iz volitev, je nedvomno Averell Harriman, bivši ravnatelj «Mutual Security Organization» in bivši ameriški veleposlanik v Moskvi. Prvič se je namreč zgodilo, da se je demokratičnemu kandidatu posrečilo ponovno osvojiti guvernersko mesto Alfreda Smitha, Franklina D. Roosevelta in Herberta Lehmana, odkar ga je leta 1936 Thomas Dewey priboril republikancem. Politični opazovalci, ki vidijo v guvernerski službi v državi New York verjetno odskočno desko za Belo hišo, opozarjajo, da je bil tudi Roosevelt leta 1928 izvoljen za guvernerja na to mesto s komaj 25.000 glasovi večine, leta 1932 pa je bil že predsednik ZDA. Harriman je bil prvotno republikanec, leta 1926 pa se je pridružil volilni kampanji svojega prijatelja Roosevelta in nato z njim vseskozi sodeloval. Harriman velja za najvidnejšega predstavnika levega krila demokratične stranke, čeprav spada sicer med najbogatejše ljudi v Ameriki.

V novem kongresu bo tudi 16 žensk, več kot kdajkoli doslej. Dodati je treba še sedemnajsto žensko, zastopnico havajskega otočja v predstavniški zbornici, ki pa nima glasovalne pravice. «Nežni spol» je na volitvah dosegel popoln uspeh. Vseh 12 poslank, ki so ponovno kandidirale, je bilo izvoljenih, pridružile pa so se jim še 4, ki vse pripadajo demokratični stranki.

Med guvernerji je bil ponovno, že četrtič po vrsti, izvoljen tudi guverner države Ohio, demokrat Frank Lausche, po rodu Slovenec.

Komentarji v svetu

LONDON, 4. — Ves svetovni tisk obširno komentira ameriške volitve. Angleški tisk izraža danes soglasno mnenje, da volilni rezultati ne bodo bistveno vplivali na ameriško zunanjo politiko.

V uvodniku pod naslovom «Senca leta 1956» opozarja «Times» na primer predsednika Hooverja, republikanca, ki je leta 1930 izgubil nadzorstvo nad predstavniško zbornico in ohranil le še malenkostno večino v senatu in se znašel sredi najhujše gospodarske krize nemočen pred kongresom, ki z njim ni hotel sodelovati, tako da mu ni preostalo drugega, kot da nestrpno pričakuje prihodnjih predsedniških volitev. Zgodovinski precedensi torej niso spodbudni za Eisenhowerja, piše list in nadaljuje: «Demokrati, ki bodo v prihodnjih dveh letih nadzorovali vse finančne kredite, bodo nujno poskušali diskreditirati predsednikovo delo. Čeprav se sicer vmesne volitve niso izbojevale ob vsedržavnih, temveč bolj krajevnih problemih, bo njihov rezultat nedvomno oslabil osebni položaj predsednika Eisenhowerja, ki je z vso energijo sodeloval v volilni kampanji».»

Prav tako posvečajo mnogo pozornosti ameriškim voilitvam vsi pariški listi, ki v komentarjih ne kažejo ne presenečenja ne razburjenja. Socialistični «Combat» sodi, da se bo v nekaterih vprašanjih, na primer glede znižanja carin in vprašanja pomoči Evropi, Eisenhower bolje razumel z demokrati kot z republikanci. V glavnem pa francoski listi ne vidijo v volilnem rezultatu osebnega Eisenhowerjevega poraza, z izjemo neodvisnega socialističnega lista «Franc Tireur», ki pravi tudi, da bo v novem kongresu demokratična večina nedvomno ugodno vplivala da se zmanjša vpliv visokih finančnih krogov na upravo, pa tudi vpliv makartizma.

V nemških uradnih krogih izražajo prepričanje, da rezultati ameriških volitev ne bodo spremenili zunanje politike ZDA. Veliki hamburški neodvisni list «Die Welt» pravi da je mogoče sklepati predvsem dvoje: 1. ameriška zunanja politika se ne bo spremenila, ker so jo podpirali tudi demokrati; 2. osebni ugled predsednika Eisenhowerja se ni znatno zmanjšal, saj je treba pripisati njegovi akciji, če republikanci niso utrpeli hujšega poraza.

Berlinski list «Tagesspiegel» pa ni mnenja, da je iz volilnih rezultatov mogoče sklepati, «da bo prihodnji predsednik ZDA Stevenson». List sodi, da bodo v odnosih z ZSSR demokrati verjetno bolj podprli politiko «zajezitve» kot dosedanjo politiko, ki je slonela na grožnjah z atomskimi represalijami. Pri tem izraža list, ki izhaja z ameriško licenco, mnenje, ki ga je še pred kratkim napadal, da namreč utegne biti politika «zajezitve» vsaj toliko učinkovita kot politika groženj. «Spomniti se je treba — pravi list — da je demokrat Truman znal rešiti Grčijo komunizma, medtem ko republikanec Dulles ni znal rešiti Indokine.»

Komentarji v vzhodnoberlinskem tisku so še bolj pičli. Uradni organ sovjetske visoke komisije «Taegliche Rundschau» piše pod naslovom «Poraz politike sile» med drugim: «Poraz washingtonskih vodilnih krogov prizadeva tudi določene evropske politike, ki same sebe nimajo toliko za predstavnike svojih narodov kot za izvršne organe ZDA. Možnosti, ki se zdaj nudijo mirovnim silam v Evropi in zlasti v Nemčiji, so dovolj velike, da utegnejo prispevati k temu, da se dogodki obrnejo v prid miru

Muslimanski bratje predlagajo „premirje"

V svojih predlogih pa izrečno priznavajo obstoj terorističnih oboroženih sekcij

KAIRO, 4. — Namestnik vrhovnega voditelja «Muslimanskih bratov» Abdel Kader Auda, ki je sedaj v vojaškem zaporu v Kairu, je poslal vladnemu predsedniku Naserju pismo, v katerem predlaga «prenehanje sovražnosti med Muslimanskimi brati in vojsko». V pismu pravi, da nadaljnje trajanje sedanjega položaja predstavlja «resno nevarnost za bodočnost v deželi». Pismo, ki ga je Kader Auda poslal 28. oktobra vladnemu predsedniku, je danes objavljeno v vladnem uradnem listu «Al Gumhuria». V pismu predlaga Abdel Kader Auda sledeče: 1. Razpustitev «posebne organizacije» (one organizacije, ki se ji pripisuje organiziranje atentata na Naserja) in izročitev vsega njenega orožja in streliva v 10-14 dneh od dneva sporazuma. 2. Muslimanski bratje se obvezujejo, da ne bodo vodili politične dejavnosti vsaj do konca prehodne dobe treh let, ki so jo določili voditelji revolucije januarja 1953, in v kateri ni dovoljena nobena stranka. 3. Sekta bo prenehala s svojo kampanjo proti vladi v Egiptu in v tujini. 4. Vlada se obvezuje, da bo izpustila člane organizacije, ki so sedaj aretirani, razen tistih, ki so odgovorni za atentat na Naserja.

Auda zahteva dalje dovoljenje za posvetovanje s svojimi tovariši, ki so sedaj v zaporu, zato da doseže od njih pristanek na te «mirovne pogoje».

Omenjeni uradni list označuje te predloge kot zvijačo in poudarja, da vsebuje pismo tri priznanja: 1. Priznanje o obstoju sekcij organizacije Muslimanskih bratov v vojski in policiji. 2. Priznanje o obstoju terористične sekcije Muslimanskih bratov, opremljene z orožjem in strelivom. 3. Priznanje o obstoju povezave med kampanjo, ki jo proti egiptovski vladi vodijo Muslimanski bratje v tujini, in njihovo organizacijo v Egiptu.

Adenauerjeve težave v zvezi s sporazumom o Posarju

Opomin Mendès-Francea kanclerju - Jules Moch odklonil naloga poročevalca o načrtu zakona za ratifikacijo pariških sporazumov

PARIZ, 4. — Zunanjepolitični odbor francoske narodne skupščine je danes določil francoskega predstavnika v razorožitveni komisiji OZN Julesa Mocha za poročevalca o načrtu zakona za ratifikacijo londonskih in pariških sporazumov, o katerih bo narodna skupščina razpravljala od 14. do 17. decembra. Zaradi tega se bo zunanjepolitični odbor ponovno sestal jutri, da določi naslednika.

Radikal René Mayer je bil imenovan za poročevalca o načrtu zakona o sprejemu Nemčije v NATO, golist Vendroux pa za poročevalca o besedilu zakona o sporazumu glede Posarja.

Zjutraj je Mendes-France poročal v senatnem zunanjepolitičnem odboru o pariških sporazumih. Na postavljena vprašanja je predsednik izjavli, da bi «vse padlo in mi bi znova imeli svobodo» če bi Bundestag zavrnil te sporazume. Poudaril je tudi, da pariški sporazumi, vštevši sporazum o Posarju, tvorijo nedeljivo celoto. O Posarju je dejal, da bi v primeru, da Adenauer ne bi tega sporazuma predložil Bundestagu, Francija predložila zadevo svojim pravnim svetovalcem, da vidi, ali se Nemčija res lahko izogne ratifikaciji.

Mendes-France je v zvezi s pariškimi sporazumi dal še sledeča pojasnila: Nadzorstvo nad oborožitvijo se nanaša na evropsko celino in se ne more izvajati nad prekomorskimi ozemlji in tudi ne nad silami v metropolitanskem ozemlju, ki so določene za varnost prekomorskih ozemelj. Vstop Nemčije v atlantski pakt je podrejen nemškemu pristanku na nadzorstvo v okviru zahodne evropske zveze. Ratifikacija razširjene in obnovljene bruseljske pogodbe ter ratifikacija o vstopu novih držav v atlantsko organizacijo se ne moreta ločiti druga od druge. Nemška suverenost ostane podrejena oblasti štirih zasedbenih sil, ki bodo izvajale nad nemškim ozemljem nedeljeno oblast do sklenitve mirovne pogodbe.

Iz Bonna pa javljajo, da je kancler Adenauer v precejšnjih težavah glede sporazuma o Posarju. Bundestag bo razpravljal o londonskih in pariških sporazumih 11. novembra, toda razne politične skupine so že sporočile, da se ne strinjajo s sporazumom o Posarju. Nekateri nemški politiki hočejo, naj bi Adenauer dosegel nova francoska pojasnila o tem sporazumu.

Značilno je, da kancler ni sklical danes predstavnikov liberalne stranke (ta stranka se med koalicijskimi strankami najbolj upira proti sporazumu o Posarju) in značilno je še bolj, da je sporočil, da bo liberalne predstavnike sprejel jutri zjutraj in takoj za njimi pa predstavnike socialno demokratske opozicije.

Nocoj je Adenauer govoril po radiu in je v zvezi s pariškimi sporazumi poudaril, da gledajo v ZDA nanje kot na velik prispevek za združitev Evrope. «Ko sem se vrnil v Bonn, je dodal Adenauer, sem ugotovil med razgovori z nekaterimi poslanci, da je treba zmedo duhov v veliki meri pripisati bližnjim volitvam na Bavarskem in v Hessenu. Obsoditi moram, da nekateri politiki niso zajeli ocenitve mednarodnega položaja, od katere je odvisen nemški položaj».

O Posarju pa je Adenauer izjavil, da podpisani sporazum jamči vzpostavitev političnih svoboščin na tem ozemlju ter tamkajšnjemu nemškemu prebivalstvu, da lahko samo odloča o svoji prihodnosti. «Kdor hoče res združeno Evropo in francosko-nemško sodelovanje, je dodal Adenauer, mora odobriti pariške sporazume, ker ni druge poti.»

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan se je leta 1810 rodil Karel Hynek Maha, pesnik češke romantike. Umrl je l. 1836.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 5. novembra
Caharija, Savina
Sonce vzide ob 6.50 in zatone ob 16.47. Dolžina dneva 9.57. Luna vzide ob 13.49 in zatone ob 0.15.
Jutri, SOBOTA 6. novembra
Lenard, Ratislav

OB DRŽAVNEM PRAZNIKU 4. NOVEMBRA

Zaključen obisk Einaudija in drugih osebnosti v Trstu

Žvižganje in sramotilni vzkliki na Scelbove besede, da bo italijanska vlada spoštovala manjšinski statut, so posledica organiziranega fašističnega hujskanja in prav takega pisanja „Piccola"

Trst se je začel že včeraj zvečer polagoma vračati v normalno življenje. Že popoldne so namreč začeli odhajati vlaki in avtobusi, ki so odvažali nazaj na njihove domove v vse italijanske dežele, celo v daljno Sicilijo in Sardinijo, bivše bojevnike in mnoge druge tujce, ki jih je zadnje dni kar mrgolelo v Trstu. Odhodi posebnih vlakov in avtobusov so se nadaljevali ves večer in tudi ponoči. Mnogo ljudi pa je še ostalo v Trstu in prenočevalo po raznih šolah, po vojašnicah itd.

Včeraj zjutraj so se zbrali ljudje na nabrežju, da bi počakali na vojaško parado in na prihod predsednika republike Einaudija. Vojaštvo se je zbralo od pomorske postaje pa do postaje pri Sv. Andreju, kjer je čakalo na pregled. V pristanišču sta bili zasidrani dve križarki, rušilec, dve torpedovki in šolska vojna ladja.

Einaudi je prispel na glavno postajo ob 8.55 v spremstvu predsednika vlade Scelbe in vojaškega svetovalca. Najprej je pregledal častno četo 82. pešpolka, medtem ko je zaigrala godba istega polka. V posebni čakalnici so čakali predsednik predstavnik oblasti z generalnim vladnim komisarjem prefektom Palamarom na čelu. Poleg oblasti so bili tudi številni generali in drugi vojaški poveljniki. Predsednika republike je pozdravil tržaški župan Bartoli.

Med vojaško parado

Ob 9.05 je stopil Einaudi v svoj avto, k njemu pa je prisedel tržaški župan. Takrat so topovi vojnih ladij izstrelili 21 salv. Tu so se še slišali komentarji prenapetežev, ki so kričali: «Namerite topove na Koper!». V spremstvu kirasirjev na konjih je Einaudi prispel na Trg Unità, za njim pa so se peljali predsednik vlade Scelba in druge vladne osebnosti. Ob 9.15 je predsednik republike začel pregled čet, pri čemer sta ga spremljala generala Mancinelli in Gianani. Okoli 9.40 se je Einaudi vrnil pred častno tribuno, kjer so mu šli naproti Scelba in predstavniki parlamenta. Einaudi je nato stopil na tribuno in v tem trenutku je preletelo nebo 24 letal na reakcijski pogon. Pet minut kasneje je Einaudi pripel na tržaški prapor zlato kolajno. Godba je zaigrala Mamelijevo himno in čeprav je bil prisoten predsednik republike, ni bilo mnogo fašistično usmerjenih ljudi sram spremljati godbo s petjem znane popevke, ki sramoti maršala Tita. Nato se je začel mimohod čet, ki mu je poveljeval general De Renzi. Najprej so šli mimo razni rodovi vojske peš, nato pa so začele voziti mimo oklepne edinice in enote motoriziranega topništva ameriškega izvora. Mimohod je trajal vsega 50 minut.

Po mimohodu je predsednik Einaudi zapustil tribuno in šel na magistrat. Tu mu je župan Bartoli izročil najprej zlato reprodukcijo tržaškega pečata iz 14. stoletja. Medtem pa je množica zasedla Trg Unità, ki je bil dotlej prazen. Okoli pol dvanajstih so prišli na balkon Einaudi, Scelba in Bartoli. Tržaški župan je najprej nagovoril predsednika italijanske republike in mnogokrat ponovil, naziv «signor presidente» s še bolj jokavim naglasom kot običajno.

Med Scelbovim govorom

Po Bartolijevem nagovoru je spregovoril predsednik vlade Scelba. Ko je začel omenjati nujno sodelovanje z Jugoslavijo, se je dvignil med navzočimi fašisti in šovinisti pravi vihar žvižgov, tako da je težko nadaljeval svoj govor. Žvižgi so se ves čas ponavljali, kar je Scelbi jasno pokazalo, kakšne posledice je rodilo zadnjih devet let hujskanja, za kar nosijo odgovornost razen fašistov tudi mnogi krajevni oblastniki in predstavniki tako imenovanih nacionalnih strank. Ko je po Scelbovem govoru zvočnik zaigral himno, se je po vsem trgu čula že prej omenjena sramotilna popevka v začudenje raznih turistov iz daljnih pokrajin Italije. Mnogi navzoči so tudi začeli skandirati: «Pella, Pella!» s čimer so hoteli pokazati, da bolj odobravajo «močno» politiko, kakor pa politiko sprave z Jugoslavijo.

Ko se je glavnina ljudi razšla, se je stisnilo pod občinsko palačo kakih dva ali tri tisoč najbolj prenapetih, ki so še dolgo časa nadaljevali s skandiranjem: «Pella, Pella!». Predsednik republike ni na trgu nič spregovoril in je odšel s Scelbo in z drugimi v notranjost občinske palače, kjer so Scelbi predstavili vse občinske odbornike in svetovalce ter razne druge predstavnike oblasti.

Rimski župan govori hrvaško

Med odličnimi gosti je bil na županstvu navzoč tudi rimski župan ing. Rebecchini. Mimogrede bodi povedano, da je bil Bartolijev kolega iz glavnega mesta Italije predstavljen tudi občinskemu svetniku dr. J. Deklevi, kateremu je takoj z zadovoljstvom v hrvatskem jeziku povedal, da obvlada precej dobro ta jezik in je nato ves razgovor nadaljeval v hrvaščini. Kot vidimo, je stališče rimskega župana do jugoslovanskih jezikov povsem drugačno od stališča tržaškega župana, ki je še pred kratkim izjavil, da je zanj na primer slovenščina nekaj podobnega kot jezik maumau.

Častni doktorat podeljen Einaudiju

Ob 16.45 je šel predsednik republike Einaudi na univerzo, kjer so mu na akademski ceremoniji ob navzočnosti rektorjev vseh italijanskih univerz izročili častni doktorat. Tu je Einaudi na kratko spregovoril o vlogi tržaške univerze v preteklosti in sedanjosti. Z univerze se je Einaudi odpeljal k Sv. Justu, kjer je prisostvoval zahvalnemu cerkvenemu obredu. S Svetega Justa se je nato po mestnih ulicah skozi gost špalir odpeljal na postajo, od koder je odpotoval še zvečer nazaj v Rim. V povorki številnih avtomobilov se je peljal tudi predsednik vlade Scelba, ki je pozdravljal ljudi stoje na avtomobilu.

Med drugimi člani vlade je bil v Trstu tudi obrambni minister Taviani, ki je popoldne obiskal križarki «Montecuccoli» in «Duca degli Abruzzi» ter šolsko ladjo «Amerigo Vespucci». Potem pa je šel na izlet v Miljske hribe, kjer se je najprej ustavil na bloku št. 18 pri Čamporah, od tu pa se je odpeljal še k bloku št. 16 pri Lazaretu v Dragi sv. Jerneja. Od tod se je po obrežni cesti vrnil v Trst.

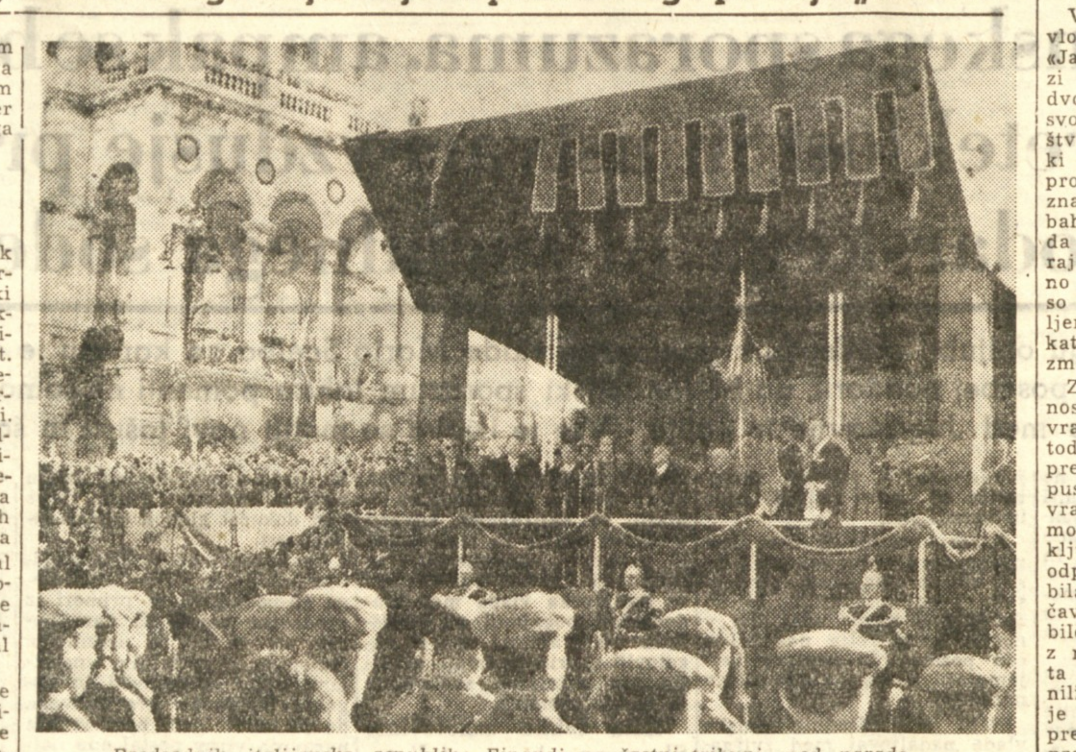

Predsednik italijanske republike Einaudi na častni tribuni med parado

To je bil v glavnem spored uradnih ceremonij ob proslavi «dneva italijanske vojske» in obisku Einaudija v Trstu. Razen omenjenih izbruhov šovinizma in fašizma ni bilo posebnih incidentov, čeprav je bil Trst naravnost preplavljen z gosti iz vse Italije. Ljudje so bili že trudni, saj so razne ceremonije trajale vse dni od nedelje dalje. Še posebno pa so bili trudni tujci, ki jih je le malo prespalo noč v posteljah, saj so jo prebili ali po raznih lokalih ali pa na slamnjačah. Ker je bilo dosti tujcev, je bilo opaziti zlasti velik naval na bifeje in trafike. Praznovanja je torej konec in Tržačane čaka zopet stvarno in za večino med njimi tudi zelo trdo življenje.

VČERAJ PONOČI NA OPČINAH

ČUDEN VLOM V PROSTORE prosvetnega društva „A. Čok"

Neznanci so vdrli v prostore, kjer so vse prebrskali, toda ničesar odnesli niti opustošili - Vlom je bil prijavljen policiji

Včeraj ponoči so neznanci vlomili v prostore motokluba «Jadran» na Opčinah ter skozi nje prišli še v sobo in dvorano, ki jo uporablja v svoje namene prosvetno društvo «Andrej Čok». Neznanci, ki jim je bila notranjščina prostorov po vsej verjetnosti znana, so izvršili v vseh sobah temeljito preiskavo, kot da bi kaj iskali. Ko so včeraj dopoldne prišli v prosvetno društvo nekateri mladinci, so ugotovili, da je bilo vlomljeno v omaro, da so bili nekateri predali razmetani, toda zmanjkalo ni ničesar.

Zlikovci so po vsej verjetnosti hoteli vdreti najprej vrata, ki vodijo v dvorano, toda ker je bila ključavnica premočna, so svoj namen opustili in poskusili srečo pri vratih, ki vodijo v prostore motokluba. Tukaj so odtrgali ključavnico, v sobi pa s silo odprli železno omaro, ki je bila zaklenjena z dvema ključavnicama. Zdi se, da jih je bilo v prostorih več, saj so z notranje strani odprli vrata v sosednjo sobo in odmaknili težko knjižno omaro, ki je en sam človek ne bi zlepa premaknil. Tudi v tej sobi so prebrskali razne predale in pregledali listine. Ker so bila tudi naslednja vrata zaklenjena, so iz zgornjega dela izluščili veliko steklo in ga previdno položili na tla. Skozi to odprtino so prišli še v naslednje prostore in tudi tam opravili preiskavo.

Predstavniki motokluba in prosvetnega društva so včeraj zadevo prijavili policiji. Zanima nas, kakšen bo izid preiskave, ki jo bo policija uvedla. Čudno je namreč pri vsej stvari to, da ni ničesar zmanjkalo in da so vlomilci steklo na vratih le previdno izluščili, ko bi ga vendar lahko z enim udarcem razbili in si na ta način v sekundi utrli pot v notranje prostore. Kdo so bili neznanci vlomilci, ki so svoj posel opravljali tako, da bi po možnosti prizadejali čim manj škode?

Benedikta Godine ni več med nami

Predvčerajšnjim je prenehalo biti srce Benedikta Godina, še ene trdne slovenske korenine, ki vse svoje življenje nikoli ni pozabil, kaj je dolžan svojemu materinemu jeziku in njegovi kulturi.

Skedenjc po rodu — rodil se je leta 1876 v Bordonovi hiši — se je Benedikt Godina že kot mladenič udejstvoval pri slovenskih kulturnih in pevskih društvih. Od mladih nog je bil pevec in več let tudi odbornik škedenjske «Velesile», več let pa je bil tudi predsednik Čitalnice v Skednju.

Tudi ko se je leta 1901 — umrl je prav dan pred 53. obletnice poroke — poročil ia Kolonkovec, v novem okolju ni prenehal s svojim prosvetnim udejstvovanjem, temveč je bil nenehno v prvih vrstah delavcev za prosvetni dvig tržaškega slovenskega ljudstva. Več let je bil pevec društva «Slava» na Kolonkovcu, obenem pa se je še nadalje udejstvoval v škedenjskih društvih. Po prvi svetovni vojni je bil več let predsednik pevskega društva «Slava» in predsednik pogrebnega društva pri Magdaleni.

Med drugo svetovno vojno je stal na strani osvobodilnega gibanja in ga kljub starosti krepko podpiral. Po vojni je bil ves čas član Osvobodilne fronte in stalni naročnik in zvest čitatelj «Primorskega dnevnika».

42 let je bil v državni službi, najprej avstrijski, nato italijanski, kot vratar na sodišču, vendar nikoli, kljub vsem neprijetnostim in pritisku, ni zatajil svoje narodnosti in svojega jezika in je vzgojil svojo družino v zavednem slovenskem in naprednem duhu.

Sožalju, ki ga hudo prizadeti družini izrekajo vsi prijatelji in znanci, se pridružuje ta tudi uredništvo in uprava Primorskega dnevnika.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo danes ob 15.30 iz hiše žalosti na škedenjsko pokopališče. Naj mu bo lahka zemlja v domačem Skednju, na katerega je bil toliko navezan!

Obenem popravljamo neljubo pomoto, ki se nam je vrinila včeraj v osmrtnici, ko smo pokojnikovo ime napačno napisali. S tem se opraščamo svojcem.

* * *

OF IV. okraja in sektorja Kolonkovec izraža svojcem svojega pokojnega člana Benedikta Godine, iskreno sožalje.

GLEDALIŠČE V KRIŽU

Danes 5. novembra 1954
ob 20. uri
Jonsonova komedija
„VOLPONE"
Izvaja SNG

SNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Jutri 6. novembra 1954
ob 20. uri
V nedeljo 7. nov. 1954
ob 16. uri
gostovanje
na KONTOVELU
z Jonsonovo komedijo
„VOLPONE"

KRITIKE IN POROČILA

Tiskovna konferenca v gledališču «Verdi»

V sredo dopoldne je upravnik gledališča «Verdi» g. Antonicelli povabil tržaške glasbene publiciste, da jim obrazloži vidike, ki so bili odločilni pri sestavi letošnjega opernega repertoarja. Izmed italijanskih avtorjev, ki kakor običajno, prevladujejo s svojimi deli, so omembe vredna tri: Verdijevo mladostno delo «Stiffelio» — kasneje predelano in preimenovano v «Aroldo» — prvič izvajano v Trstu l. 1850, s katerim se bo letos začela sezona; za stoletnico rojstva istrskega skladatelja Antonia Smareglie njegova «Istrska svatba» ter najnovejše delo italijanske operne literature: Pizzettijeva «Jorijeva hči». Poslednje delo bo pripravil domačin Nino Verchi. Iz slovanske operne literature bomo slišali Čajkovskega opero «Pikovo damo» in zagotovljeno je bilo, da bo njena uprizoritev bolje pripravljena kakor pred leti Smetanova «Prodana nevesta». Mnoge izmed navzočih je zanimalo, zakaj gledališče v večji meri ne zaposli tržaških solistov. Upravnik je obrazložil, da so se letos pri izbiri solistov v večji meri upoštevali tudi tržaški pevci, vendar ni bilo mogoče ustreči vsem željam, predvsem zaradi specialnih zahtev repertoarne politike. Dosti bi bilo v tem pogledu bolje, če bi bilo tržaško gledališče stalno in bi imelo svoj stalen pevski kader, a je pač uvrščeno v sistem italijanskih opernih gledališč, ki slonijo pretežno na gostovanjih.

Ob tej priliki so upravnik in ostali gostje čestitali navzočemu prof. Giuliu Viozziju k uspeli krstni predstavi njegovega opernega dela «Allamistakeo», ki so ga pred nedavnim z lepim uspehom uprizorili v Bergamu.

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». V nedeljo, 7. t. m. bo v prostorih kluba običajni sestanek za zamenjavo znamk od 9. do 12. ure. Odbor opozarja članstvo, da zapade 14. t. m. rok za prevzem naročenih znamk.

Darovi in prispevki

Namesto cvetja na grob pok. Benedikta Godine darujeta družini Zorko Miklavec 2.000 in Ferdinand Rink 2.000 lir za Dijaško Matico.

KADARKOLI
se Vam zdi in ne samo v začetku meseca se lahko naročite na
«PRIMORSKI DNEVNIK»
Dovolj, da telefonirate na štev. 37338 ali da izročite Vaš naslov našemu raznašalcu.

KINO

Excelsior. 16.00: «Sijajen plen», M. Monroe, R. Mitchum.
Fenice. 15.30: «Upor na Caini», H. Bogart.
Rossetti. 16.00: «Velika igra», G. Lollobrigida.
Nazionale. 16.00: «Dež», R. Hayworth, J. Ferrer.
Filodrammatico. 16.00: «Pekel pod ničlo», film je sneman v polarnih morjih.
Arcobaleno. 15.30: «Dolina Mavrov», J. Hawkins, G. Johns.
Astro Rojan. 16.00: «Nimfa antipodov», E. Cilliams.
Capitol. 16.00: «Trije novci v vodometu», L. Jourdan.
Cristallo. 15.00: «Saratoga», G. Cooper, I. Bergman.
Grattacielo. 16.00: «Rimljanka», G. Lollobrigida. Mladoletnim prepovedano.
Alabarda. 15.30: «Jeklena vrv», B. Fossey.
Ariston 16.00: «Sin bledega obraza», B. Hope.
Armonia. 15.15: «Ruby, divji cvet», J. Jones, K. Malden. Mladoletnim prepovedano.
Aurora. 16.00: «Jezdi, Vaquero!», A. Gardner.
Garibaldi. 15.30: «Materino srce», G. Rondinella.
Ideale. 16.00: «Bela Indijanka», G. Madison.
Impero. 16.00: «Zvon Sv. Justa», G. Andre.
Italia. 15.00 «Pred potopom», A. Cayatte. Prepovedano mladoletnim.
S. Marco. 16.00: «Življenjski karneval», C. Boyer.
Kino ob morju. 16.00: «Veliki koncert»; glasba Čajkovskega, Chopina, Borodina, Hačaturjana.
Moderno. 16.00: «Črni prestol», B. Lancaster.
Savona. 14.00: «San Francisco», C. Gable.
Viale 14.30: «Petorica z Adamella», N. Gray.
Vittorio Veneto 16.00: «Revščina in plemenitost», Totò.
Azzurro. 16.00: «Se in vedno», J. Wayman.
Belvedere 16.00: «Rešite kraljico», A. Dexter.
Marconi. 16.00: «Nočni paradiž», M. Gaynor.
Massimo. 16.00: «Pregnanci iz Botany Baya», A. Ladd.
Novo cine. 16.00: «Kruh, ljubezen in fantazija», G. Lollobrigida.
Odeon 14.00: «Bratje Italije».
Radio. 16.00: «Moški imajo rajši plavolaske», M. Monroe.
Secolo. 16.00: «Upor na Haitiu», D. Robertson.
Skedenj. 18.00: «Trije vojaki».
Kino na Opčinah. 16.00: «Mešanka iz Sacramenta», R. Scott, P. Wymore.
Venezia. 14.00: «Drugi časi», G. Lollobrigida.

RADIO

PETEK, 5. novembra

KOPER

254,6 m ali 1178 kc

SLOVENSKA POROČILA: vsak dan razen nedelje ob 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30, 23.20.

HRVATSKA POROČILA: vsak dan ob 20. uri.

ITALIJANSKA POROČILA: 6.15, 12.30, 17.00, 19.00, 23.00.

11.00 Emisija za djecu; 11.30 Melodije za mlada ušesa; 13.45 Glasba po željah; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Kulturno pismo; 15.10 Arije in dueti iz komičnih oper; 15.30 Iz operetnega sveta; 16.00 Tečaj angleškega jezika; 16.10 Za vsakogar nekaj; 19.15 Melodije in ritmi.

TRST II.

11.30 Lahka glasba; 12.00 Predavanje; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željah; 14.15 Kulturni obzornik; 14.25 Južnoameriški odmevi; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Mozart: Koncert za violino in orkester; 18.24 Saint-Saens: Valček; 18.40 Melodije iz filmov; 19.00 Okno v svet; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.05 Pestra operna glasba; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 21.20 Liszt: Koncert št. 1; 22.00 Književnost in umetnost; 22.15 Iz angleških koncertnih dvoran.

TRST I.

11.00 Slušna igra; 11.45 Komorna glasba; 19.00 Koncert pianistke G. Gulli; 21.00 «Četvorka», javen simfonični koncert.

SLOVENIJA

Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

11.00 Radijski koledar; 11.15 Glasbena medigra; 11.30 Robert Schumann: Koncert za klavir in orkester v a-molu; 12.10 Slovenske narodne pesmi poje zbor Slovenske filharmonije; 13.00 Na straži; 13.15 Za vsakogar nekaj; 14.00 Za pionirje (Eskimi); 14.20 Opoldanski koncert; 15.45 Igor Stravinski: Petruška, suita iz baleta; 16.10 Utrinki iz literature - Anatole France: Sedma žena Modrobradca - II.; 16.30 Želeli ste — poslušajte!; 17.10 Popoldanski simfonični koncert: Koncert komornega orkestra iz Celja; 18.10 Poje Ljubljanski komorni zbor; 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled; 20.15 Trobentač in dirigent Harry James; 21.30 Plesna in zabavna glasba.

Mali oglasi

POJASNILO,

s katerim Lucijan Malalan in Sergij Pečar pojasnjujeva, da Karel Čok starejši nima nobene zveze z nekim denarjem PD Lonjer-Katinara, ki je bil predmet nekega našega razgovora.

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
13. in 14. novembra
REKA - OPATIJA
AJDOVSCINA-VIPAVA
TAR PRI PORECU
POREC
PULA
PAZIN
14. novembra
SEZANA
KOZINA
MATERIJA
OBROVO
Vpisovanje še danes pri «ADRIA-EXPRES» Ul. Cicerone št. 4. pritl. Telefon 29243

IZLETI - U.V.S.E.T.
Turistični urad
Ul. F. Filzi 5 - Tel. 35-519
13. in 14. novembra 1954 dvodnevni izlet v OPATIJO - REKO ILIRSKO BISTRICO
Vpisovanje še danes.
Izleti, ki so bili najavljeni za 7. in 13. novembra 1954 so preneseni na 20. in 21. novembra 1954.
21. novembra 1954 enodnevni izlet v HERPELJE MATERIJA OBROVO PODGRAD
20. in 21. novembra 1954 dvodnevni izlet v OPATIJA - REKA ILIRSKA BISTRICA PAZIN KANFANAR ROVINJ
Vpisovanje do 12. nov.

IZ URADNIH PODATKOV TRGOVINSKE ZBORNICE

Gospodarski položaj v septembru se je vnovič občutno poslabšal

Teoretično znižanje življenjskega standarda znaša 0,9 odstotka - Padec pomorskega in železniškega prometa - Znižanje števila zaposlenih

Gospodarski položaj v Trstu se je v preteklem septembru občutno poslabšal. To nam dokazujejo uradni podatki trgovinske zbornice, ki ugotavljajo skoraj na vseh področjih gospodarske dejavnosti padec prodaje blaga na debelo in na drobno, povišanje cen, zmanjšanje proizvodnje, podražitev življenjskega standarda in celo znižanje davčnih dohodkov v sorazmerju z istim mesecem preteklega leta. Trgovinska zbornica ugotavlja, da je znašala predelava mineralnih olj v septembru 428.861 stotov proti 464.824 stotov v septembru lani. V prvih mesecih letos so tržaške čistilnice predelale 535.179 stotov mineralnih olj manj kot v istem razdobju lani.

Na področju trgovine na debelo so bile sklenjene povprečne kupčije. Trgovina na drobno pa je še bolj občutila obstoječo splošno gospodarsko krizo in so prodaje zabeležile občuten padec. Potrošniki niso reagirali niti na razne razprodaje, ki niso uspele. Zaradi tega imajo trgovci na drobno vedno več blaga v skladiščih, ki ne more v prodajo.

Teoretsko se je življenjski standard v septembru znižal za 0,9 odstotka v primerjavi z mesecem avgustom.

Na področju kreditov se je povečanje zaupnih vlog obdržalo na povprečnem nivoju in ni bilo opaziti posebnih sprememb ne na tekočih računih in ne pri uporabi bančnih vlog. V septembru je vrednost denarja nekoliko padla.

Dohodki davkov skupno z davkom na poslovni promet, so dosegli 645 milijonov 181.000 lir proti 663 milijonov 162.000 lir v septembru lani. V prvih sedmih mesecih letos so pobrali skupno 15 milijonov 376.000 lir davkov manj kot lani v istih mesecih kljub temu, da so se letos nekateri posredni davki občutno povišali. To je najbolj zgovoren dokaz, da sta v zadnjem letu tako proizvodnja kot tudi prodaja blaga na debelo in drobno znatno padli.

Člen 3. posebnega statuta:

Podžiganje nacionalne in rasne mržnje na obeh področjih je prepovedano in vsako tovrstno dejanje se bo kaznovalo.

V omenjenem mesecu je bilo napovedanih 8 stečajev proti trem v istem mesecu lani. Meničnih protestov je bilo 1842 za skupno vrednost 50 milijonov 784.068 lir. Na tem področju je bilo doseženo znatno izboljšanje tako v številu protestov kot v skupnem znesku. Toda to izboljšanje tolmačijo gospodarski krogi ne kot zboljšanje gospodarskega položaja, ampak kot posledico, da je bilo v zadnjem letu prodanega mnogo manj blaga na obroke kot lani in pretekla leta. Isto velja za izdajanje raznih posojil, katera so nekateri bančni zavodi popolnoma ustavili.

Podatki trgovinske zbornice se nanašajo tudi na pomorski, železniški in cestni promet. Pomorski trgovski promet je v septembru padel za 1,67 odstotkov v primerjavi s prometom v avgustu, ter za 10,73 odstotkov v primerjavi s prometom v septembru lani. V istem času se je železniški promet zmanjšal za 6,58 odstotkov.

Po podatkih trgovinske zbornice je bilo 20. septembra letos zaposlenih 87.453 oseb proti 88.599 osebam 20. septembra lani, kar pomeni, da je bilo letos septembra zaposlenih 1.146 oseb manj kot lani.

NA CESTI KRIŽ-NABREŽINA IN V MESTU

Dve žrtvi prometnih nezgod z resnimi poškodbami v bolnico

V obeh primerih gre za verjetno prebitje lobanje
Nezgoda na repentaborski cesti s tremi ranjenci

Okoli 19. ure so sprejeli na nevrološkem oddelku 29-letnega Emidia Flaminnija iz Proseške ulice na Opčinah, kateremu so ugotovili verjetno prebitje lobanje, zaradi česar mož ne govori. Preiskava je ugotovila, da je Flaminni med vožnjo z motornim kolesom na cesti Križ-Nabrežina hotel prehiteti 17-letnega kolesarja Josipa Brumata iz Nabrežine, vendar je iz neznanih razlogov nerodno padel ter pri tem z glavo udaril ob cestni tlak. Predvidevajo da je motociklista oslepela luč nekega nasproti vozečega vozila. Stanje motociklista je resno in zdravniki so si pridržali prognozo.

* * *

Podobna nesreča se je pripetila včeraj zjutraj tudi 60-letnemu kmetovalcu Francescu Masu iz neke vasi v bližini Trevisa. Možakar je hotel prekoračiti cesto, pri čemer pa je prekrižal pot 19-letnemu Robertu Cimorroniju iz Aquilinie, ki je tedaj vozil s svojim motorjem po D'Annunziovem drevoredu. Maso je zaradi sunka padel na tla in udaril z glavo ob rob pločnika. V bolnišnici so mu ugotovili verjetno prebitje lobanje, ter ga pridržali na I. kirurškem oddelku s prognozo okrevanja v 30 dneh.

* * *

Navsezgodaj popoldne se je 23-letni Sante Vaccari z Opčin št. 912 vsedel na svojo vespo in se odpeljal po cesti proti Repentabru. Komaj pa je privozil kakih 50 metrov od železniškega mostu je trčil v lambreto, s katero je tedaj 37-letni Giovanni Angelica iz Ul. del Castello 2 privozil iz neke stranske poljske poti. Na lambreti je za Angelico sedela tudi 35-letna Giuseppina Sabadin iz Ulice Madonna del Mare 12, ki se je seveda skupno z njim in tudi Vaccarijem zvrnila na tla.

Vse tri so morali z rešilnim avtom RK odpeljati v bolnišnico, kjer so Sabadinovo zaradi velike rane na čelu in omotičnega stanja pridržali s prognozo okrevanja v 8 ali 10 dneh na I. kirurškem oddelku medtem ko so vespistu izprali precejšnjo rano nad očesom ter mu nudili pomoč za udarec na nosu z verjetnim zlomom kosti. Tudi lambretistu so nudili vso pomoč in ga nato odslovili s priporočilom 4- dnevnega počitka. Vacari pa se bo moral sam zdraviti 10 ali morda celo 15 dni.

Kap ga je zadela

Medtem ko je 62-letna Marija Petronio od Sv. M.M. Sp. včeraj zjutraj stala ob grobu svojega sorodnika, ki je pokopan na grškem pokopališču, ji je nenadoma postalo slabo in se je zgrudila na tla. Ko so bolničarji prišli na mesto ji niso mogli nič več pomagati, ker je medtem zaradi srčne kapi že izdihnila.

Iz istih razlogov je umrl tudi 51-letni Tržačan Federico Gregorin, stanujoč v Neaplju, ki je te dni prišel na obisk k neki družini v Ul. Valdirivo. Tudi njemu je nepričakovano postalo slabo in vsaka pomoč bolničarjev je bila zaman.

Pes ga je ugriznil

13-letnemu dijaku Silviju Mignoliju iz Ul. Foscolo 18 so morali včeraj izprati več ran na levem zapestju in so ga nato odslovili. Fant, ki se je zatekel v bolnišnico z rešilnim avtom, je izjavil, da ga je pes njegovega strica, s katerim se je igral, nepričakovano ugriznil. Če ne bo komplikacij bo Mignoli ozdravel že v 8 ali najkasneje v 10 dneh.

ŽIVLJENJE V SVOBODNIH ŠKOFIJAH

BREZHIBNO POSLOVANJE poštne in telefonske službe

Kot iz šol v priključenih krajih Miljskih hribov so bile tudi iz poštnega urada odnesene vse naprave in oprema

Včeraj smo poročali, v kakšnem stanju so bili otroški vrtci in osnovne šole v vaseh, ki so po sporazumu bile priključene k Jugoslaviji; danes pa nekaj o poštnem uradu na Škofijah. Predvsem je treba priznati, da se je poštna uprava v Kopru temeljito pripravila in pravočasno uredila vse potrebno, da je poštna služba začela redno poslovati že v prvih urah po priključitvi. Poštni uslužbenci so 25. oktobra na vse zgodaj zjutraj, dobre pol ure pe prevzemu obmejnih organov na nov blok prišli na poštni urad na Škofije in s seboj pripeljali ves potrebni inventar, žige, znamke itd. ter pisarniško ter telefonsko opremo. Postavljena je bila tudi telefonska celica in ob 9. je bila že vzpostavljena redna telefonska zveza. Od tod lahko telefonirate, kamor hočete. Poštna in telefonska služba funkcionirata od tedaj redno in pošto dostavljajo vsak dan po vseh vaseh.

Poštni urad na Škofijah je prevzela 25. oktobra približno ob 7. uri posebna komisija poštne uprave iz Kopra. Na vratih so našli napis v italijanščini: «Če kaj potrebujete, obrnite se na poštni urad v Miljah.» Komu je bilo namenjeno opozorilo? Prebivalstvu? Lepa usluga, hoditi v Milje na pošto! Ali poštni upravi v Kopru? Če bi čakali na poštno upravo v Miljah, bi bil poštni urad na Škofijah še vedno prazen in zaprt.

Kakor iz šol, tako je bilo tudi iz poštnega urada na Škofijah vse odneseno. V uradu niso našli ničesar, razen lesene stene, ki pa je last lastnice hiše. Iz urada so odnesli pred priključitvijo ves arhiv, žige, vse tehnične pripomočke, Morsejev aparat, mize, celo varovalke. Odtrgali in odnesli so telegrafsko žico in vso telefonsko žico naročnikov do novega bloka ter izolatorje na nosilcih. Odnesli so tudi vse poštne nabiralnike. Iz stene pa so izruvali, verjetno nekaj ur pred odhodom, železno blagajno.

Kljub temu pa je poštna uprava iz Kopra vzpostavila že v prvih urah in v rekordnem času redno službo ter opremila poštni urad na Škofijah z odgovarjajočo, lepšo in modernejšo aparaturo in opremo, tako da zdaj pošta in telefon v novopriključenih krajih funkcionirata že od prvega dne lepše kot prej.

VČERAJ POPOLDNE OB PRISOTNOSTI VLADNIH OSEBNOSTI

Svečana otvoritev cementarne v žaveljskem industrijskem pristanišču

Scelba poudaril važno vlogo tržaškega gospodarstva - Kljub štiriletni gradnji, tovarna le do polovice zgrajena

Včeraj ob 16. uri je bila v žaveljskem industrijskem pristanišču svečana ceremonija otvoritve nove cementarne, kateri je prisostoval tudi predsednik vlade Scelba, voditelji družbe «Italcementi» s predsednikom on. Rotto, svetnik-delegat v Trstu Pesenti, člani skupine on. Canelli, on. Vicentin in senator Giuglemone, poleg njih pa še vidni predstavniki tržaškega gospodarskega in političnega življenja.

Pri otvoritveni ceremoniji je botra nove tovarne, soproga ministrskega predsednika sprožila vzvod na posebni napravi, postavljeni na slavnostni tribuni, nakar je ob tuljenju tovarniških siren razbila steklenico šampanjca ob 70 metrov dolgo rotacijsko peč klinker. Obrat sam pa je že dalj časa v pogonu in je obratoval tudi včeraj, ker zahteva tehnični postopek nemoteno obratovanje.

Po tej otvoritveni svečanosti je najprej spregovoril predsednik «Italcementi» Rotta, ki je dejal, da pomeni zgraditev tega podjetja zaupanje v bodočnost tržaškega gospodarstva. Drugi govornik tržaki župan Bartoli pa je izrabil celo to tako malo primerno priliko za jokanje (dobesedno) po Istri, kjer je Italija morala pustiti toliko cementarn. Predsednik žaveljskega industrijskega pristanišča odv. Forti je poudaril, da je bil postavljen prvi temeljni kamen tega pristanišča prav na mestu, kjer se sedaj otvarja nova cementarna.

Zadnji je govoril Scelba, ki je dejal: «Že dopoldne sem poudaril Tržačanom, ko sem govoril na Trgu Unità, da mora postati Trst najnaprednejša točka italijanskega gospodarstva. Izražam zahvalo tehnikom in vsem tistim, ki so omogočili zgraditev tega objekta ter upam, da se bodo tej pobudi pridružile še druge s strani raznih velikih kompleksov».

Govorom in otvoritveni svečanosti je sledil ogled podjetja, ki je precej obsežno, čeprav je kljub štiriletnemu delu dograjeno le do polovice in bi se moralo po načrtih nekako potrojiti.

Podjetje obsega 90.000 kvadratnih metrov površine, od česar je zazidanih 25.000 kvadratnih metrov in bo sedaj proizvajalo okrog 130 tisoč ton dveh vrst cementa na leto.

Na domačem pragu napaden in pretepen

Z rešilnim avtom so včeraj zgodaj popoldne pripeljali v bolnišnico 57-letnega Attilia Fabrisa iz Ul. della Valle 8, kateremu so dežurni zdravniki ugotovili poškodbe na glavi in obrazu.

Fabris, ki so ga pridržali na opazovalnem oddelku, je pojasnil, da ga je pred vežo stavbe v kateri stanuje, napadel in tudi pretepel nekdo, ki stanuje v isti hiši. Poškodbe pa niso hude in Fabris bo verjetno že v nekaj dneh zapustil bolnišnico.

Pretep v gostilni

Malo pred 17. uro so morali sprejeti na opazovalnem odelku 35-letnega Artura Dresa iz Ul. Commerciale 14, kateremu so ugotovili poleg vinjenosti tudi rano na glavi, ki se bo po mnenju zdravnikov zacelila v 8 ali 10 dneh.

Kakor so ugotovili jo je mož izkupil med nekim pretepom v gostilni «Sprofor» v Ul. Piccardi.

Zakaj še ni objavljen odlok o pomilostitvi?

Medtem ko je v coni B že zdavnaj objavljena amnestija in je okrog 70 odstotkov političnih kaznjencev izpuščenih na svobodo ali pa so jim znižali kazni, v coni A še vedno čakamo na odlok o pomilostitvi. Naše uredništvo je v zvezi s tem prejelo že več vprašanj in pisem, v katerih se z obžalovanjem in z začudenjem protestira proti dejstvu, da odlok o pomilostitvi tukajšnje oblasti še vedno niso izdale.

Mnenja smo, da bi generalni vladni komisar moral čimprej to vprašanje proučiti in podpisati ustrezni odlok o pomilostitvi zlasti vseh političnih kaznjencev. Dosedanje odlaganje rešitve te važne zadeve, ki bi prispevala tudi k pomiritvi in ublažitvi odnosov v Trstu, se nam zdi nerazumljivo in tudi neopravičljivo. Izvedeli smo namreč, da je že bivša ZVU pred izročitvijo oblasti izvedla vse potrebne priprave za objavo pomilostitve.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 17.5, najnižja 12.1, ob 17. uri 15.0, zračni tlak 1013.0 v porastu, veter 21 km vzhod-sever-vzhod, sunki vetra do 38 km, vlaga 27 odst., padavine 0.3 mm, nebo jasno, morje razgibano, temperatura morja 16.5.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

Crevato, Ul. Roma 15; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Gmeiner, Ul. Giulia 14; Al Lloyd, Ul. dell'Orologio 6; Signori, Trg Ospedale 8; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju.

Neroden padec

Med hojo po Trgu Ponterosso je 62-letni Lodovico Scagnetti iz Ul. Giulia 34 okoli 18. ure nerodno padel, in ker si je verjetno zlomil kolčni sklep leve noge, so ga morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico, kjer so ga pridržali s prognozo okrevanja, razen seveda če ne nastopijo komplikacije, v 10 ali 60 dneh na ortopedskem oddelku.

* * *

Na I. kirurškem oddelku pa so morali sprejeti 50-letno Albino Collarini por. Cocco iz Ul. Scalinata, kateri so ugotovili več ran na obrazu. Ženska, ki bo ozdravela že v 5 ali najkasneje v 10 dneh, je pojasnila, da je med vožnjo z motornim trokolesom po Drevoredu Ippodromo padla z vozila.

KJER SI DELOVNO LJUDSTVO KROJI SVOJO USODO

Bujščina nekoč in danes

Še nikoli ni bila Bujščina tako lepa kot je to jesen. Vsi kraji od Mirne do Dragonje se kakor kopljejo v nekem razkošju. Danes je tu še vedno vse tako, kot je bilo nekoč, in vendar je hkrati vse drugače. Cutiti je, kako zemlja in ljudje dihajo v novem času, v novem ozračju.

Kako je bilo nekdaj?

Nekdaj je bila to dežela kolonov in spolovinarjev. Peščica veleposestnikov je imela v rokah na tisoče hektarov najboljše zemlje, in zraven tega še na stotine družin, ki so garale za njih, vtem ko so same skoro umirale od pomanjkanja. Ta čas ni bilo lepih jeseni za garače, ne lepih pomladi, ker sta pretrdo delo in težka skrb za obstoj ubijala v njih smisel za lepoto, celo smisel in vero v življenje. Ni smeha in radosti brez svobode, ne one na papirju, ampak one bistvene, ki daje zemljo kmetom, tovarne delavcem, ki zagotavlja, da ne bodo plodove njihovega dela požrli brezvestni lenuhi in pijavke.

Danes je Bujščina polna vedrosti, in v ljudeh je vse polno načrtov za prihodnost, ko ljudje ne bodo več kleli življenja in mater, ki jih je rodila, kakor je to bilo pod oblastjo kapitalistov, v času fašističnega terorja, ampak bodo v svobodnih skupnostih kot svobodni ljudje in proizvajalci ustvarjali ono, kar potrebujejo, da bo življenje lažje in brezskrbnejše.

Anton Vok je danes predsednik ljudskega odbora Buje. Je mlad, vesel in dinamičen. Eden tistih, ki se radi spopримejo z vsako težavo, vedoč, da delo ne more ostati brez plodu, da brez trdega dela in naporov ne gre, če hočema kaj doseči.

«Da vam povem po pravici, prav rad sem predsednik take občine,» pravi Anton Vok. «Morda se bo zdelo, da se hvalimo, toda mi smo najtežja vprašanja že rešili. Od resnejših nalog nam je ostalo samo še stanovanjsko vprašanje, ki mu bo treba zdaj posvetiti največjo pozornost. Stanovanjska stiska, pomanjkanje ustreznih stanovanj pa je razumljivo. Buje so še vedno sedež okraja, raznih okrajnih ustanov in gospodarskih podjetij. Vse to se še razvija in širi. Težko je v pogledu gradnje stanovanjskih objektov dohajati vštric s takšnim razvojem. Toda v kratkem se bo sedež okraja preselil v Umag, zakar bo tudi v pogledu stanovanj nekoliko laže.

Sicer pa sami vidite. Buje, ki so še pred nedavnim bile navadna vas, imajo danes svoj reprezentativni Zadružni dom, novo hrvatsko gimnazijo, hotel, nove trgovine, več novozgrajenih stanovanjskih poslopij, javno kopališče, moderno mizarsko delavnico, Hrvatsko gledališče itd.

Če hočem kaj reči o naši življenjski ravni, moram poudariti, da nismo še nikoli živeli tako dobro. Dovolj, da povem samo ta primer. Mojo družino so že od prej smatrali za srednjo. Navzlic temu smo leta 1934 bili primorani prodati našega edinega oslička. Mati in jaz sva se napotila iz Kaštela v Buje in ga tu prodala za reci in piši sedem italijanskih lir. Ta, ki ga je kupil ga ni plačal naenkrat, ampak v treh okrokih.

Vzemimo še en primer. V naši občini je bilo prej vsega 10 ali 15 radijskih aparatov. Kdo je mogel takrat imeti svoj radijski aparat! Trgovec, advokat itd. Danes je v naši občini več kot 200 radijskih sprejemnikov.

Ne samo mi, ki smo bili kot Hrvati smatrani za nekaj manjvrednejšega, tudi Italijani niso živeli bolje, razen tistih par veleposestnikov in fašističnih «gerarcov». Danes sami zatrjujejo, da imajo več pravic pod ljudsko oblastjo, kot pa delovni ljudje v Italiji. Med seboj se dobro razumemo in s skupnimi močmi prispevamo, da bi si ustvarili še boljše življenjske pogoje,» je zaključil svoj pogovor Anton Vok.

Giacomo Antonini je Italijan. Je podpredsednik kmečke obdelovalne zadruge «1. maj», ki je ena najuspešnejših v okraju. Zadružni prostori se nahajajo v novem, lepem zadružnem domu, ki stoji na bujskem trgu.

On pravi: «Kako, da smo postali ena najboljših zadrug? No, na to ni težko odgovoriti: našli smo pač svojo pot, pravo pot. Mislim, da je odločil uspeh in razvoj naše zadruge novi gospodarski sistem. Mi gojimo danes samo one kulture, ki so naši zemlji najbolj primerne. To so grozdje in oljke. Grozdje prodajamo naši Vinski zadrugi v Bujah, katere člani smo. Leta 1948 je bilo združenih v naši zadrugi 44 gospodarstev, danes jih je že 60. Imamo več kot 235 hektarov obdelovalne zemlje. Del te zemlje so prinesli v zadrugo bivši koloni, del pa majhni posestniki, ki so spoznali koristi kolektivnega, zadružnega sistema obdelovanja. Skoro vsa naša zemlja je zasajena s trto.

V začetku ni šlo vse gladko. Mnogo zemlje je bilo neobdelane. Poskušali smo na razne načine, z normami, dnevnicami itd., končno smo se prepričali, da je osnovno, s čimer treba računati, gospodarski račun. Danes znaša povprečni zaslužek naših članov okrog 200 tisoč dinarjev letno. Lansko leto je neka skupina zaslužila celo do 1000 dinarjev na dan.

V naši zadrugi je večina članov Italijanov, drugi so Hrvati. Med nami ni prišlo nikoli do najmanjšega spora. Ponosni smo, da je naša zadruga ena najboljših, a tudi najbogatejših. Naša osnovna sredstva brez nepremičnin imajo danes vrednost okrog 42 milijonov dinarjev. Želeli bi, da naše delo še izboljšamo, to bo v našo korist, v korist pa bo tudi skupnosti.»

Ni mogoče obiskati Buj in se ne oglasiti, odnosno si ne ogledati tudi nove moderne «Vinske zadruge»

«Bujščina živi pravzaprav od vina,» je pravilno ugotovil podpredsednik zadruge, zečenši svoj pogovor. «Že od davnih dni je vinogradništvo osnovni vir dohodkov naših ljudi. Se pred petdesetimi leti je Bujščina pridelala nič manj kot 1000 vagonov vina. In to dobrega vina. Kasneje, ko je prišla Italija, je proizvodnja padla. Razlogi so znani: preprečevanje konkurence, forsiranje žitaric, gospodarsko podrejevanje itd. Danes, v novih socialističnih odnosih je vse drugače. Danes imamo vse pogoje, da našo osnovno in najbolj dobičkanosno panogo čimbolj razvijemo.

Zavedajoč se važnosti vinogradništva, so Bujčani že leta 1905 ustanovili svojo Vinarsko zadrugo. Po osvoboditvi je bilo v njej včlanjenih 90 članov. Danes jih je že več kot 400.

V pogledu uspehov, lahko rečemo, da jih imamo. Zgradili smo si svojo veliko klet, kapacitete 120 vagonov, imamo vsa najmodernejša sredstva za predelavo in nego vina. Lansko leto smo izdali okrog enajst in pol milijona dinarjev za zgraditev nove betonske cisterne za vino, katere kapaciteta znaša okrog 13 vagonov. Nabavili smo si tudi kamion, avtomobil, odprli smo trgovino vina v Bujah, v kratkem pa bomo odprli tudi vinsko klet v Zagrebu. Grozdje nam prodajajo zadružniki, pa tudi drugi. Lansko leto smo odkupili za 34 milijonov dinarjev grozdja, letos, ko je bila letina boljša, ga bomo precej več».

To govore v novem času ljudje, bivši koloni in hlapci, ki so še nedolgo tega garali, do izčrpanosti garali svojim zavaljenim, brezdelnim gospodom. Danes še vedno garajo, toda ne več za gospode, garajo zase in za svoje otroke, zato, da bodo dnevi, ki pridejo, še lepši. Zaradi tega je danes jesen v Bujščini tako lepa in razkošna, in čeprav je vsa takšna, kot že tisoče in tisoče let, je vendarle hkrati docela drugačna.

C. D.

Novi stanovanjski bloki tovarne rudarskih in gradbenih strojev «14 oktober» v Končevem (Srbija)

SOCIALISTI IN KOLONIALIZEM

Vsi svobodni narodi imajo običaj, da vsako leto slave svoj dan neodvisnosti. Na pobudo azijskih socialistov pa so letos 30. oktobra po vsem svetu prvič proslavljali neki podoben, toda mnogo širši in pomembnejši praznik — dan neodvisnosti vseh onih narodov, ki še ne uživajo svoje popolne svobode.

Na zasedanju biroja Azijske socialistične konference, ki se je vršilo letos meseca maja, je bilo sklenjeno, da se bodo na ta dan, na dan 30. oktobra, vršile po vsem svetu manifestacije, s katerimi naj bi se podprla stremljenja in napori za dosego neodvisnosti vseh tistih narodov, ki tega še niso dosegli. Ko sta se pred tem sestala predsednik Azijske socialistične konference U Ba Swe in predsednik Socialistične internacionale Morgan Philips in je bilo določeno, da se bodo vsako leto na dan 30. oktobra vršile po svetu takšne manifestacije, sta hkrati poudarila, da sta obe organizaciji, ki ju predstavljata, odločni nasprotniki vseh vrst kolonializma, kakor tudi, da obe priznavata vsakemu narodu pravico do svobode, enakopravnosti in varnosti.

Poleg množičnih zborovanj in predavanj o kolonializmu, o ciljih borbe za svobodo in o raznih vprašanjih odvisnih narodov, so si azijski socialisti te manifestacije zamislili tudi kot priliko za zbiranje finančnih sredstev, namenjenih svobodoljubnim gibanjem v raznih odvisnih deželah.

V svoji deklaraciji o kolonializmu poudarja biro Azijske socialistične internacionale, da imajo vsi odvisni narodi pravico zahtevati možnost samoopredelitve. V nadaljnjem razvijanju in utrjevanju kolonializma azijski socialisti ne vidijo samo ekonomske neenakosti in nadaljevanja politike interesnih sfer, ki jo vodijo velike sile, ampak tudi enega glavnih vzrokov mednarodne napetosti in nestabilnosti, kakor tudi nevarnost za svetovni mir.

Ta deklaracija, ki so jo čitali po vseh odvisnih deželah, končuje s temi besedami: «Svečano izjavljamo, da bodo vsi narodi in vse dežele sveta svobodni, čemur bomo posvetili vse svoje moči.»

Sedanja faza osvobajanja odvisnih narodov in kolonialnih spon, se razvija ob polni podpori azijskega socialističnega gibanja. Na konferenci, ki bo verjetno v začetku prihodnjega leta v Indoneziji, se bo v prvi vrsti proučevalo vprašanje kolonializma, zatem vprašanje sodelovanja azijsko-afriških dežel in zaščite miru. Vabilo na to azijsko-afriško konferenco je rodilo na obeh kontinentih lep odmev. Treba podčrtati, da sta solidarnost in medsebojno razumevanje med azijskimi ter afriškimi nacionalnimi gibanji, navzlic nekaterim razlikam, na precejšnji višini. Doseženi uspehi pa vsekakor ohrabrujoče vplivajo tudi na ostala gibanja. Končno vplivajo bodrilno tudi same spremembe v kolonialnih posestih, do katerih je prišlo zadnje čase. Po drugi svetovni vojni je namreč pridobilo neodvisnost mnogo dežel, ki so prej bile pod kolonialno upravo te ali one velike sile. Obseg celotnega kolonialnega teritorija se je v zadnjih desetih letih zmanjšal za osem in pol milijona kvadratnih kilometrov, število ljudi, ki so tako postali svobodni pa znaša nad 560 milijonov. To pomeni, da je v tem kratkem povojnem času skoro tri četrtine ljudi prej odvisnih kolonialnih ozemelj postalo svobodnih.

Danes je še vedno več kot 100 raznih večjih in manjših ozemelj, kolonij, protektoratov, posesti ali ozemelj pod varuštvom itd., ki ne uživajo neodvisnosti. Na teh ozemljih, ki so trikrat večja od Evrope, živi več kot 170 milijonov ljudi, t. j. 7 odstotkov vsega prebivalstva na zemlji. Tri četrtine afriških prebivalcev (147 milijonov) žive na nesvobodnih ozemljih, ki zavzemajo okrog 82 odst. celotnega afriškega kontinenta.

V Aziji živi še vedno okrog šest milijonov ljudi v kolonijah, ki obsegajo okrog 800 tisoč kvadratnih kilometrov. V Avstraliji okrog 2 milijona. Na področju Severne Amerike, vključno Groenlad in Karibske otoke, obsegajo še vedno odvisna ozemlja prostranstvo 2 milijona kvadratnih kilometrov. V Južni Ameriki se nahaja 600 tisoč ljudi, ki se še niso rešili kolonialnega jarma.

Največji del kolonialnih posesti v raznih oblikah se nahaja pod britansko upravo (45), zatem pod francosko (16), dalje pod portugalsko (8), ameriško (4), špansko in holandsko po tri itd.

Osvobajanje teh teritorijev in ljudi je v precejšnji meri otežkočeno tudi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za dvig njihovega gospodarskega in splošnega napredka, brez katerega si je težko zamisliti njihovo naglo politično emancipacijo. Tehnična pomoč, ki je bila po OZN poslana v te kraje, se je v načelu pokazala kot zelo dobra, toda praktično premalo učinkovita. Njen obseg je bil namreč vse preneznaten. Trenutno bi bilo najučinkovitejše direktno finansiranje teh nerazvitih in odvisnih dežel, in to po socialnem fondu OZN, zakar se na sedanjem zasedanju generalne skupščine potegujejo mnoge delegacije. Zal pa za to ne kažejo posebnega razumevanja prav tiste dežele, ki so finančno najmočnejše, se pravi one velike, ki na vprašanje kolonialnih in drugih nerazvitih narodov gledajo na svoj poseben način. Vsekakor bodo morale prej ali slej to svoje stališče spremeniti, če ne prej pa vsekakor takrat, ko jih bo na to prisilil sam razvoj.

IRAK NA POTI GOSPODARSKEGA RAZVOJA IN NAPREDKA

Kirkuk - petrolejsko mesto bodočnosti

Petrolejska industrija je spremenila zunanji videz zemlje in človeštva v raznih delih sveta s hitrostjo, ki je do sedaj še nismo nikjer doživeli, in to spreminjanje se še vedno nadaljuje

Premog lahko leži na nekem kraju v glot ni stotin metrov, na drugem pa skoraj prav na površini. To dejstvo je omogočilo ljudem, ki so skozi stoletja delali s primitivnim orodjem, da so začeli kopati premog in tako postopoma brez prekinitve prišli do današnje zapletene industrije z njenimi nepremičnimi stroji in do drugih industrijskih specializacij in do celih premogovnih mest in vasi.

Petrolej pa ne leži tako v plasteh in tudi niso do njegovih skrivališč v velikih globinah prišli postopoma. Da je prišel do petroleja in ga izkoriščal, človek ni potreboval velikega geološkega znanja in tudi ne velikega kapitala ter posebnih mehaničnih sredstev, da bi kopal globoko v zemlji. Vse to je bilo že zelo razvito v industrijski civilizaciji Zahoda in so proti polovici preteklega stoletja vse to lahko uporabili na razsežnih petrolejskih ležiščih v Združenih državah. V Ameriki je petrolej, ki ni bil takrat nič drugega kot udobno blago, katerega je človek uporabljal po kapljicah, kjer ga je našel, skoraj preko noči postal temelj velike industrije, industrije kateri je bilo usojeno, da se naglo razširi po svetu in naglo postane vedno večji del svetovnega goriva.

S to naglo rastjo so v do takrat neobljudenih področjih v nekaj letih nastala nova mesta, iz prejšnjih vasic pa velika mesta. To dogajanje pa ne spada samo v preteklost, ampak je še vedno na dnevnem redu — kajti industrija je zdaj bolj dinamična kot prej. Kirkuk je cvetoče središče bogatih petrolejskih ležišč severnega Iraka, iz tega področja pride na svetovna tržišča zdaj letno okoli 20 milijonov ton petroleja. Nagel porast produktivnosti zadnjih let, do katerega je prišlo zlasti v začetku 1952, ko so podaljšali naftovod za 76 kilometrov do Baniasa, je dovedel do novih pobud. Danes je Kirkuk mesto velike bodočnosti.

V mestu in okolici nastajajo povsod nove hiše. Iz mnogih novih hiš, trdno zidanih in prijetnih, odsevata zaupanje in optimizem. Nekatere hiše zidajo zasebniki, mnoge pa Iraška petrolejska družba po posebnem dolgoročnem gradbenem programu, ki je za Bližnji vzhod nekaj novega in ki se ravna po načelih gradbenih družb v Angliji. Krajevno osebje dobi brezobrestno posojilo za nakup zemljišča in za graditev hiše, ki jo lahko zida po lastnem okusu; dokončno postane hiša graditeljeva last po vrnitvi posojila.

Gradbeni program

Koristniki programa morajo predujmiti 10 odstotkov celotnih izdatkov; posojilo dovolijo le na uradno potrdilo, da ima prosilec možnost stalne zaposlitve pri Petrolejski družbi. Obvezen je tudi zdravniški pregled za življenjsko zavarovanje, ki mora doseči polovico višine posojila; s tem se za primer prezgodnje smrti koristnika zajamči redno odplačevanje posojila in prepreči, da bi družina koristnika izgubila hišo.

Hiše, katere gradijo, so najrazličnejše: od preprostih, toda dobro grajenih hišic navadnih delavcev, do hiš, ki stanejo več tisoč funtov šterlingov, za specializirane in upravne nameščence, ki zaslužijo več. V začetku je bilo treba premagati razne pravne težave, pri čemer so pa pomagale domače oblasti. Do zdaj je bilo nakupljenih nad 500 stavbnih parcel in je bilo ugodeno več kot 600 prošnjam za posojila. Napovedujejo, da bodo v prihodnjih desetih letih zgradili po 100 hiš na leto. Posojila dovoljujejo tudi za obnovo in povečanje starih hiš.

Za razne okuse

K rešitvi stanovanjskega vprašanja Kirkuka prispevajov v znatni meri tudi stanovanjske stavbe petrolejske družbe same, v katerih je prostora za več sto njenih krajevnih nameščencev. Te hiše, zgrajene z lepo rumeno opeko iz družbine opekarne, ustrezajo najrazličnejšim okusom nameščencev raznih ver in ras. Najemnine so zmrne, hiše vedre in zdrave.

Trgovine in šole, katere so postavili v bližini tega naselja, olajšujejo gospodinjstvo družin; za tiste, ki pa hočejo kaj nakupiti na trgu v mestu samem, so na razpolago avtobusi. V novem naselju ni cerkva ali mošej, deloma zato ker se lahko pride do njih v bližnjem mestu, deloma zato, ker hoče družba preprečiti podčrtavanje verskih razlik. Zlasti pomembna je določba najemnih pogodb, s katerimi se vsak najemnik obvezuje, da bo spoštoval «verske in domačinske pravice svojih sosedov». Hišni odbori, ki se sestanejo vsak mesec, poravnajo eventualne male spore med najemniki. Zdaj razpravljajo o varnosti na cestah, o postavitvi pekarne in otroškega vrtca.

Med raznimi ugodnostmi, ki jih je ustvarila družba je omeniti odlično zdravstveno službo, s katero je v zvezi tudi bolnišnica, ki spada gotovo med najbolj opremljene na Bližnjem vzhodu. Pri zdravljenju nameščencev ne gledajo prav nič na kako varčevanje, pa naj gre tudi za najnižje industrijske nameščence: pred kratkim so poslali nekega delavca na zapleteno očesno operacijo v London. Splošna blaginja je v zadnjih letih presenetljivo napredovala. Prostorna, sodobna, svetla menza nudi delavcem vseh stopenj hrano. Kuhinja, ki se sveti v belih ploščicah, je opremljena z najboljšimi štedilniki in pečmi ter najmodernejšimi hladilniki; posebni ogrevalniki so na razpolago za pogrevanje jedi tistim, ki svojo hrano raje prinesejo s seboj. Tako v delavnicah kot na raznih drugih krajih delijo svežo vodo.

Široke perspektive

Družba vodi tudi daljnovidno politiko v tem, da nudi svojim nameščencem vse možnosti počitka in zabave. Novi zabavni krožek v Kirkuku ima krasno lego in ga obiskujejo že mnogi nameščenci kljub začetnim težavam, ki so bile v zvezi s tem, da je bilo treba prigovarjati nameščencem raznih stopenj, naj se po delu sestajajo.

Ugodnosti, ki jih Kirkuku prinaša petrolej, niso omejene na 5.000 delavcev. Stavbni načrti, stalno širjenje gospodinjstev in industrije nudijo zaposlitev številnim podjetnikom in njihovim nameščencem. Petdeset odst. trgovine Kirkuka je odvisna od petrolejske družbe. Javne usluge izpopolnjujejo obrati družbe; družba črpa vodo iz Zaba tako za mesto samo kot za svoje obrate. Izobilje cenenega goriva odpira velike možnosti industrializaciji, proučujejo načrte za spreminjanje malo vrednih petrolejskih plinov v razne podprodukte, ki imajo določeno vrednost. Nova kirkuška kemična industrija bi na primer ne rešila samo prevoznih problemov, ampak krila tudi nujno potrebo Srednjega vzhoda po umetnih gnojilih. V načrtu so že cementne tovarne, ki bodo dobavljale cement za velike jezove, ki jih bodo po dolgoročnem programu Sveta za razvoj Iraka zgradili v Kurdistanu.

Kot kak magnet privlačuje Kirkuk ljudi iz manj srečnih področij. Stalni tok petroleja iz Kirkuka je bistvene važnosti za gospodarski napredek Iraka in za izboljšanje življenjske ravni večine Iračanov. Miren razvoj iraških petrolejskih ležišč s pomočjo zahodnega kapitala in tehnike lahko mnogo prispeva k procvitu in stalnosti Bližnjega vzhoda.

Zadnje velike poplave v ZDA so težko prizadele tudi Bellaire v zvezni državi Ohio — Na sliki mesto pod vodo

DELAVSTVO IN NEMŠKA DEMOKRACIJA

Nacisti dvigajo glave

Trinajstega septembra letos se je vršil v Hannovru kongres sindikata kovinarskih delavcev, ki šteje nad poldrugi milijon članov.

Zanimanje za kongres je bilo veliko, ker so bili prav kovinarji pobudniki zadnjih velikih stavk v Nemčiji. Zraven tega je bila na tem kongresu najavljena velika novica, ki je postala predmet mnogih komentarjev.

Ko se je v svojem govoru dotaknil vprašanja o «prodiranju nacistov v vrhove bonnske vlade», je predsednik sindikata Otto Brenner pred 400 delegati in gosti, med katerimi je sedel tudi minister za delo, izjavil: *«Moja naše nevtralnosti leži tam, kjer se začenja postavljati vprašanje o življenjskih vprašanjih demokracije».*

S temi besedami je najborbenejši nemški sindikat opozoril na možnost, da bi mogli kovinarji v obrambi demokracije tudi prekoračiti svojo dosedanjo sindikalno nevtralnost. To pa vsekakor pomeni zares veliko novost v nemškem sindikalnem življenju.

Tudi doslej se je večkrat govorilo o tako imenovani «desni nevarnosti», toda potem ko je EOS doletela že znana usoda, so o njej resneje spregovorile tudi odgovorne osebe v Bonnu. Temu vprašanju so naenkrat posvetili veliko pozornost vsi uledni nemški časopisi.

Vladi blizu stoječi «Frankfurter allgemeine», se je v članku z dne 13. septembra t.l dotaknil grobih napadov, ki jih je bil na nekem sestanku bivših padalcev v Mainzu deležen neki bivši častnik zato, ker je leta 1944, kot vojni ujetnik, napisal v taborišnem časopisu članek proti Hitlerju.

Dne 25. in 26. septembra, se je imel vršiti v Heerfeldu pri Kasselu sestanek bivših borcev VI.SS-divizije. Okrajne oblasti so ta sestanek prepovedale. Takoj so organizatorji sestanka izdali letak, v katerem se očita predsedniku Landesrata, da je po svoji prababici židovskega porekla. Okrajnemu svetu pa, da je podlegel vplivu «boljševiškega blata iz sindikatov».

«Ker se zavedajo, da bomo spet prišli», groze ti preživeli esesovci, «se tresejo od strahu. In če se tresejo, imajo prav, zakaj naš prihod bo čvrst in neusmiljen, vendar rešilen».

Ni dolgo kar se je vrnil iz ujetništva (iz Anglije) SS-ovski generalmajor Kurt Mayer. Kot vojni zločinec je bil obsojen na smrt, kasneje pa pomiloščen. V Gladbachu so mu priredili svečan sprejem z baklado. Počastili so ga tudi pripadniki Združenja bivših borcev «Jeklene čelade», ki so na svoji letni skupščini njemu na čast vstali.

Zaman so rudarji sklicali protestno zborovanje in zahtevali od westfalske vlade, da prepove to skupščino. Referenti, ki so nastopili na tej skupščini, so povečini ugledni politiki in poslanci strank vladne koalicije. Za «Jeklenimi čeladami» pa stoje lastniki porurskih jeklarn z vsemi zvezami in vplivom.

S takšnimi in podobnimi pojavi je prežeta današnja nemška stvarnost. Zanimivo je kako nanje gledajo posamezni družbeni in politični krogi, v čem le-ti vidijo nevarnost za nemško demokracijo.

Vladna koalicija je enotna kar zadeva zunanjo politiko, ni pa enotna, kadar gre obravnavati vprašanje «desne nevarnosti».

Nemška stranka ne skriva svojega odpora nasproti povojni nemški demokraciji, ki je zrasla na ruševinah nacističnega Reicha. In neke vodilne osebnosti iz begunskega bloka kažejo vse znake izrazite fašistične miselnosti čim gre za znane imperialistične tradicije in težnje, da si Nemčija ponovno pridobi svoj znani «prostor pod soncem».

Vladna stranka Krščanskih demokratov si tudi ni enotna glede tega. Liberalno krilo je pripravljeno, da se postavi po robu «desni nevarnosti», toda le-ta ima tudi tu svoje zveste pristaše.

Socialni demokrati so v zvezi z «desno nevarnostjo» dvignili preplah takoj po septembrskih volitvah leta 1953, ki so vladni koaliciji prinesle v Bundestagu dvetretjinsko večino. V svojem časopisju so se zagnali proti bivšim nacistom in militarističnim organizacijam, zahtevali od vlade pojasnila, protestirali v parlamentu, vendar so smatrali, da razvoj zunanjepolitične situacije ne bo pogojil zmage desničarskih tendenc.

Socialni demokrati smatrajo, da je razcepljenost Nemčije glavni vir, iz katerega črpajo bivši nacisti moralno in politično moč, da bi znova dvignili svojo zastavo. Vsled tega je propast EOS, po njihovem mišljenju, zelo resen udarec za te sile.

Sicer pa je socialdemokratska protinacistična dejavnost omejena le na področje diskusij, interpelacij itd., a dalje od tega ne gre.

Ne da bi se spuščali v vprašanje, ali je mogoče, da bi se danes nacizem v Nemčiji ponovil, treba ugotoviti, da so demokratične sile v Nemčiji upravičeno zaskrbljene, zakaj, kjerkoli se pokaže dim, je verjetno tudi kaj ognja. Kovinarski delavci gotovo niso izrazili svoje zaskrbljenosti, ne da bi imeli za to svoj dober razlog.

PROF. DR. FRAN DOMINKO, UPRAVNIK ASTRONOMSKEGA INŠTITUTA LJUBLJANSKE UNIVERZE

«Leteči krožniki?» - Le večji meteor je bil...

Razumljiv je občutek nelagodnosti in strahu, ki ga je povzročil nebesni pojav v jutranjih urah 25. t. m. pri nekaterih ljudeh, saj gre za mogočno prikazen vdora tujega telesa v naše ozračje s hitrostjo, ki močno prekaša vse dosegljivosti človeške tehnike. Ob takšnih prizorih občuti človek najbolj neposredno premoč narave, in to kljub čudovitemu sodobnemu napredku znanosti in tehnike. Manj opravičljive so nejasne in previdne, da, celo v nekaterih primerih popolnoma zgrešene izjave, ki so jih ob tem pojavu neznanega tuja telesa dali jugoslovanskemu tisku šolani ljudje in morali pričakovati večjo mero znanja in razsodnosti.

Naj mi bo prav ob tem dovoljeno, da poudarim nujnost, da bi v šolskem pouku posvetili več pozornosti razlagi tudi manj navadnih astronomskih in geofizikalnih pojavov, kar je bilo tudi ponovno naglašeno na zadnjem kongresu matematikov in fizikov v Zagrebu. Odločilen pomen tehnike v vsakdanjem življenju je zrahljal naše vezi z naravo; po drugi plati so postali osnovni pojmi fizike in biologije v tolikšni meri zapleteni in abstraktni, da ne doprinesejo v izvirni obliki skoraj ničesar k oblikovanju svetovnega nazora pri človeku z normalno šolsko izobrazbo. «Sodobni znanosti preti nevarnost,» je razglasil nedavno prof. Jungk s pariške Sorbonne, «da postane v očeh povprečnega državljana nova oblika mistike.» Želeli pa bi, da bi vsaj šola poizkusila vzpostaviti prepotrebno ravnovesje. Navedenim dejstvom dodajmo še trenutno pamet ter politične okoliščine, ki so s tem v zvezi, in zmeda je popolna. Razgovarjal sem se s kmeticami, ki so mi ob zadnji nebesni prikazni omenile možnost, da gre za prve znake, da se približuje konec sveta, ki naj bi nastopil v letu 2000.

Že v začetku mi je bilo jasno, da gre ob tem le za večji meteor ali BOLID; opisi ljudi, ki so to leteče telo videli, so se ujemali v podrobnostih z vsem, kar je za ta pojav značilno.

V medplanetarnem prostoru krožijo telesa s premerom od 900 kilometrov pa vse navzdol do najmanjših prašnih delcev. Če so jim premeri večji od 1500 metrov, odbijajo dovolj sončne svetlobe in jih utegnemo opazovati z daljnogledi kot MALE PLANETE ali ASTEROIDE. Poznamo več kot 1600 takšnih teles. Medplanetni prah pada neprestano na površje Zemlje: po več sto ton, morda celo nekoliko tisoč ton dnevno. Telesca s premerom od miligrama do centimetra vidimo kot UTRINKE pri prehodu skozi ozračje. Kadar je premer med decimetrom in nekoliko stotin metrov, je svetlobni pojav ustrezno močnejši in govorimo o BOLIDU. Zaradi večje mase telesa je tudi večja njegova gibalna energija, ki se pri trenju z ozračjem pretvori deloma v toploto, večji del pa vzbuja zračne atome in molekule, ki nato izsevajo za meteorje značilno svetlobo. Medplanetna telesa z večjim premerom so seveda redkejša od medplanetnega prahu in manjša je verjetnost njihovega trčenja z zemeljskim ozračjem. Zato je bolid redkejši, ni pa izreden pojav.

Bolid, ki smo ga videli 25. okt., je pridrvel v naše ozračje približno ob šesti uri zjutraj. Zemlja se giblje v prostoru s hitrostjo 30 km na sekundo. Ob naznačeni uri so bili naši kraji na čelu v smeri gibanja Zemlje. Bolid se je gibal v smeri proti vzhodu, torej Soncu nasproti in skoraj pravokotno na smer gibanja same Zemlje. Iz zakonov nebesne mehanike bi sledilo, da se je gibal s hitrostjo, ki ni bila mnogo manjša kakor 40 km na sek. glede na opazovalca na gibajoči se Zemlji torej s hittrostjo okrog 50 km na sek. V ozračje je vstopil nekje nad severno Italijo v višini 100 do 180 km, ker bolidi zažarijo navadno na teh višinah. Opazovalci na našem ozemlju so ocenili višino bolida na 5 do 10 kilometrov. Ta ocena je za gotovo netočna. Pojav so videli iz krajev severno od Bratislave na Slovaškem in iz— Hercegovine, ki so oddaljeni med seboj za več kot 500 km. Če bi mi bila znana kotna višina prikazni nad vidikom omenjenih mest, bi z lahkoto ocenil pravo višino bolida. Sklepam, da so iz omenjenih mest videli pojav na najmanjši navidezni višini 12 stopinj, morda pa celo na višini 25 stopinj. Iz tega sledi, da je bila višina poti bolida med 50 in 150 km nad površjem Zemlje. Ocena opazovalcev je netočna še iz drugega razloga: pri hitrosti meteoritov raste zračni odpor zelo hitro. Hitrost bolida se zmanjša zaradi tega že na višini 25-30 km na vrednost pol kilometra na sek. ali 1809 km na uro. Opazovalci se strinjajo v tem, da je imel bolid večkratno hitrost reaktivnega letala. Višina je bila torej v vsakem primeru večja. Vsi opazovalci se strinjajo v tem, da ni bilo slišati nobenega šuma, kar potrjuje domnevo o izredni višini pojava.

Bolidi se navadno gibljejo v majhnem kotu s horizontom. Vodoravna pot pričujočega bolida je torej normalen pojav. Večkrat so tudi zapazili, da spreminja bolid smer gibanja, bolid ima nenavadno obliko z ostrejšimi roglji, zaradi tega se pri letu tudi vrti. Površinske plasti bolida

(Nadaljevanje na 4. strani)

TRST, petek 5. novembra 1954

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: Lepo z zmerno oblačnostjo. Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 17.5 stopinj; najnižja pa 12.1 stopinj.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Koper:** 15.30: Iz operetnega sveta. — **Trst II.:** 21.00: Tržaški kulturni razgledi. — **Trst I.:** 19.00: Koncert pianistke G. Gulli. — **Slovenija:** 12.10: Slovenske narodne pesmi poje zbor Slovenske filharmonije. 17.10: Popoldanski simf. koncert.

ŠPORTNE VESTI

Nova Coppijeva zmaga

V paru s Filippijem je zmagal na današnjem tekmovanju za nagrado Baracchi pred dvojicami Bobet-Anquetil, Koblet-Kuebler, Magni-Piazza in drugimi - 46.152 km na uro v dirki na kronometer!

MILAN, 4. — V današnjem 13. tekmovanju za nagrado Baracchi je zmagala dvojica Coppi-Filippi s 83 točkami pred pari Bobet - Anquetil s 77 točkami, Koblet - Kuebler 57, Magni - Piazza 56, Astrua - De Filippis, Albani-Aureggi, Fabbri - Zucconelli in Maule - Moser.

Tekmovanje je obsegalo predpoldne cestno dirko na kronometer, popoldne pa avstralsko zasledovalno vožnjo in krog na kronometer, oboje na dirkališču. Točkuje se v cestni dirki prvo mesto z 48 točkami, drugo s 40, tretje z 32, na dirkališču pa prvo z 20, drugo z 18 in tretje s 16 točkami.

Tekma na kronometer je vodila iz Bergama v Milano in je merila 108 km. Coppi in Filippi sta jo prevozila v rekordnem čas 2.20'26" s presenetljivo povprečno brzino 46,152 km na uro. Sledili so pari Bobet - Anquetil v 2.21'52", Magni - Piazza v 2.23'22", Koblet - Kuebler 2.23'27", Astrua - De Filippis 2.23'47" itd. Belgijca Brankart in Impanis sta odstopila, ker se je med tekmo v prvega zakadil velik pes, nakar sta oba padla in precej poškodovala kolesi. Filippi je prispel na cilj popolnoma izčrpan zaradi hitrosti, ki jo je diktiral Coppi. Zelo lepo in skladno sta vozila Bobet in Anquetil, medtem ko je dvojica Kobelt - Kuebler znatno popuščala, ko je vodil «stari» Ferdi.

Popoldne je bila najprej na vrsti dirka posameznikov na en krog z letečim startom; za plasma so natoešteli čas obeh tekmovalcev v enem paru. Najboljši čas je dosegel Koblet — 26 sekund ali 55.046 km na uro; za njim so se uvrstili Coppi, Bobet in De Filippis s 26' 1/5. Seštevanje posameznih časov je uvrstilo na prvo mesto štiri pare (Coppi - Filippi, Bobet - Anquetil, Koblet - Kuebler in Fabbri - Zucconelli) s časom 42' 4/5. Par Magni-Piazza se je uvrstil na 6. mesto.

V avstralski zasledovalni vožnji na 10 krogov je zmagal par Bobet-Anquetil s 4'49" 2/5, sledili pa so Coppi-Filippi, Koblet-Kuebler in Magni-Piazza.

Razmeroma slabo se je odrezal mladi par Maule-Moser, od katerega so pričakovali več. Očitno sta se oba kolesarja, ki sta komaj prišla med profesionalce, preveč izčrpala v nedeljski dirki po Lombardiji, kjer sta se odlično izkazala.

ŠVED LJUNGREN drugič zmagal v hoji na 100 km

LECCO, 4. — Sved John Ljungren, 36-letni bivši olimpijski prvak v hoji na 50 km (zlato medaljo si je priboril na olimpiadi leta 1948 v Londonu), je drugič po vrsti zmagal v tradicionalni hoji na 100 km. Prvič se je Ljungren udeležil te tekme leta 1952, ko je bil drugi za Francozom Hubertom, medtem ko je bil lani prvi.

Ljungren je zmagal z racionalno razpodelitvijo svojih sil; tudi čas, ki ga je dosegel (100 km je prehodil s povprečno hitrostjo 9.478 km na uro), je zelo dober, če upoštevamo, da je večina proge vodila po spolzkem asfaltu in da je bilo vreme dokaj hladno in megleno.

Po startu je prevzel vodstvo Švicar Charriere ki pa je po 35 km moral prepustiti prvo mesto Ljungrenu nato močno popustil in končno odstopil. Ljungrena se je nekaj časa držal njegov rojak Soederlund, ki pa ni vzdržal do konca zmagovalčevega ritma. V Monzi (60 km) je vodil Ljungren s 30 sekundami prednosti pred Soederlundom, sledili pa so Anglež Stone ter Francoza Lesage in Hubert. Italijan Resta, ki je bil spočetka daleč zadaj — v kraju Usmate, 71 km po startu, je bil za vodečim Ljungrenom skoraj pol ure —, se je v zadnjem delu proge močno popravil in prišel končno na cilj tretji s 15 minutami zaostanka. Anglež Stone se je medtem prerinil na drugo mesto, medtem ko se je njegov rojak Guilmant, ki je bil spočetka v hudi krizi, uveljavil na četrto. Sledila sta Francoza Lesage in Hubert. Tržačan Crasso je bil deseti.

Vrstni red na cilju: 1. John Ljungren (Svedska) v 10 urah 31'21"; 2. Victor Stone (Anglija) po 5'59"; 3. Antonio Resta (S.C. Italija) po 15'02"; 4. Norman Guilmant (Anglija) po 19'34"; 5. Raymond Lesage (Francija) po 22'54"; 6. Claude Hubert (Francija) po 22'59"; 7. Igino Baldassari (Borgoprati, Rim) po 29'02"; 8. Ake Soederlund (Svedska) po 30'42"; 9. Pietro Rota (ENAL Legler) po 31'43"; 10. Rodolfo Crasso (Sv. Jakob) po 36'49".

Beograjski šahovski turnir

Včeraj so odigrali prekinjene partije. — Nesrečen poraz Ivkova proti Barczi

BEOGRAD, 4. — Danes predpoldne so odigrali v Beogradu prekinjene partije 12. kola. Janošević je brez nadaljevanja premagal Rabarja. Enako je dobil Czerniak partijo proti Nievergeltu. Pirc in Porecca sta remizirala, Ivkov pa je nesrečno izgubil z Barczo.

Po 12. kolu vodita Matanović in Bronstein z 9 točkami; sledijo pa Petrosjan 8.5; Trifunović, Gligorić in Barcza 7.5; Pilnik in Ivkov 7; Djuraševič in Milič 6; Rabar 5.5; Pirc, Czerniak, Janošević in Porecca 5; Joppen 4; Wade 3; Nievergelt 2.

Zanimanje za turnir, ki je poleg medconškega turnirja najkvalitetnejši letošnji turnir na svetu, je ogromno. Do konca je že sedem kol. Nihče ni pričakoval, da bo borba za prva mesta spričo odličnih igralcev tako dramatična. Toda vse je presenetil mladi jugoslovanski igralec Matanović, ki se trdovratno drži Bronsteina. Ta je vsekakor glavni favorit. Matanović in Bronstein imata v naslednjih kolih približno enake možnosti, kar daje Matanoviču upanje na dober uspeh. Mnogi so mišljenja, da bo Matanović vzdržal do konca in da bo odločila o prvem mestu partija med njim in Bronsteinom, ki je na vrsti v zadnjem kolu.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

POLITIKA OBLJUB SE NADALJUJE

Poučna Fanfanijeva odsotnost na včerajšnji tržaški slavnosti

Pretendent na mesto predsednika vlade se je sestal s krajevnimi predstavniki krščanske demokracije

Včeraj zjutraj je iz Trsta, kjer je prisostvoval državnemu svetu krščanske demokracije, prišel v Gorico politični tajnik KD Fanfani. Najprej je odšel na pokrajinski sedež krščanske demokracije, kjer se je sestal z vsemi vidnejšimi goriskimi političnimi predstavniki krščanske demokracije, s katerimi se je razgovarjal o gospodarskih in političnih vprasanjih.

Pred leti je tudi pokojni ministrski predsednik De Gasperi prišel v Gorico, in sicer po proslavi državnega praznika v Redipulji. Tudi De Gasperi se je dotaknil gospodarskega stanja naše pokrajine in dejal, da je vlada že veliko (!) pomagala Gorici, toda vse, kar so napravili, je bilo premalo. V resnici ni vlada nikoli nič napravila za Gorico; prepustila jo je naravnemu propadanju. Če je kaj napravila za Gorico, je bilo to za naše mesto in naše prebivalstvo samo minus: podpirala je šovinistično gonjo proti slovenskemu prebivalstvu in tako skušala nezadovoljnemu in brezposelnemu italijanskemu delovnemu ljudstvu zamegliti jasne cilje socialistične perspektive.

Tudi Fanfani je govoril pokrajinskemu in sekcijskim tajnikom o gospodarski pomoči naši pokrajini, pomoči, ki jo bodo ponudili s krščansko ljubeznijo. Verjetno pa jo bodo samo ponudili in do nje nikoli ne bo prišlo, saj se je tudi tukajšnjim demokristjanskim voditeljem že zdavnaj posvetilo, da so rojeni pod nesrečno zvezdo in da se morajo tudi oni zadovoljiti samo z obljubami.

Poleg tega je še najbolj zanimivo, zakaj se politični tajnik ni udeležil tržaških svečanosti, ampak se jim je izognil? Ali mu je neprijetno srečanje s Scelbo, ministrskim predsednikom, ki kot borec za De Gasperijevo štiristransko centralistično vlado ni v milosti pri zagovorniku krščanskega integralizma Fanfaniju in se to kaže tudi na zunaj?

Prof. Re pri prefektu

Goriškega prefekta de Zerbija je predvčerajšnjim obiskal prof. Re, ki načeluje italijanski delegaciji v mešani jugoslovansko - italijanski komisiji za dodelitev arhivov bivših občin goriške pokrajine Jugoslaviji.

Mešana jugoslovansko-italijanska komisija biva v Gorici skoraj nepretrgoma poldrugo leto. V dosedanjem delu je pregledala arhive sodnijskega in katastrskega značaja; mnoge so že vrnili občinam, ki so sedaj v sklopu jugoslovanske republike. Komisija nadaljuje z delom.

Za zvezdo ni prostora za kljukaste križe pa je!

Obiskovalci mirnskega pokopališča so na dan mrtvih opazili, da je nekdo odbil partizansko zvezdo s spomenika partizana Ljubota Simsiča, katerega so Nemci med vojno ustrelili na gradu. Njegov grob je skozi vse leto vedno poln cvetja, ki mu ga prinašajo številni Goričani. Nekomu to ni bilo po godu in zato je odbil rdečo zvezdo, pod katero se je Simsič boril in padel.

Oblasti naj popravijo storjeno zlo in naj poleg tega odstranijo s pokopališča velikanske kljukaste hitlerjevske križe, ki povzročajo gnus med obiskovalci pokopališča.

SEJA ODBORA PROSTE CONE

Grdo ravnanje industrijcev z žensko delovno silo

Pred otvoritvijo dveh industrijskih podjetij

Te dni se je v Gorici ponovno sestala posvetovalna komisija proste cone, kateri je predsedoval podžupan dr. Poterzio. Komisija je pregledala prošnje nekaterih goriških podjetnikov za nakazila kakaa, ki ga bodo potrebovali za izdelavo čokoladnih izdelkov.

Seznanila je člane tudi s skorajšnjo otvoritvijo dveh industrijskih podjetij v mestu, ki bosta sprejeli na delo nekaj desetin nezaposlenih delavcev in s tem nekoliko olajšali brezposelnost.

K otvoritvi dveh novih podjetij, ki bosta najbrž podobni dosedanjim, ustanovljenim v času, odkar je v Gorici prosta cona, bi pripomnili, da taka podjetja sprejemajo na delo predvsem mlade ženske in jih zelo slabo plačujejo. Dogaja se tudi to, da podjetja odpustijo vse tiste mlade delavce, ki dosežejo starostno dobo, s katero jim pripada celotna plača, ter se tako izognejo večjim stroškom, čeprav je znano, da zaradi posebnih nakazil za sladkor in čokolado podjetja zaslužijo lepe denarce. Zaradi tega bi moral urad za delo bolj nadzorovati omenjena podjetja in zajamčiti zaposlenim vse pravice, ki jim po zakonu pripadajo.

KRATKA Z GORIŠKE PRETURE

Vinjena brata napadla na cesti dva vojaka

Ker ni bilo tožbe o pretepu sta bila obsojena samo za nadlegovanje ljudi v pijanosti

Pred goriškim pretorjem sta se morala ta teden zagovarjati brata Mario in Alberto (v odsotnosti) Giudici iz Gorice, Ul. Baiamonti 14. Obtožena sta bila slabega obnašanja (zaradi vinjenosti) na goriških ulicah, nadlegovanja vojakov. Mariju je obtožnica celo očitala napad na vojaka Giuseppa Colonno iz pehotnega polka «Mantova».

Kako se je cela zadeva, zaradi katere sta bila brata Giudici obsojena, dogodila usodnega dne na Tržaški cesti, smo izvedeli iz izjave Maria Giudicija na sodniji.

Mario Giudici je s svojim bratom Albertom omenjenega dne obiskal skoraj vse gostilne v Standrežu; v veselem razpoloženju sta se vračala proti domu, ko sta opazila na Tržaški cesti dva vojaka regimenta «Mantova». Vinjena mladeniča sta z močnim vzklikom pozdravila vojaka, nato pa se je Mario Giudici zagnal v Collona in ga tako močno objel, da je vojaku začela teči kri iz nosa. Tako je govoril pred sodnikom Mario Giudici, toda nepojasnjen ostane napad njegovega brata na drugega vojaka Braido, ki se je nenadoma znašel na tleh. Ko so se štirje znanci drugič srečali, sta se brata Giudici hotela oprostiti vojakoma; nastala je diskusija, v katero so posegli mimoidoči orožniki, ki so brata Giudici pozneje tudi prijavili policiji.

Pretor dr. Fabianich je obsodil Maria in Alberta Giudici na globo 2.000 lir zaradi vinjenosti in Maria Giudicija na globo 3.000 lir zaradi nadlegovanja ljudi na ulici; obtožbe pretepa vojakov pa sta bila oproščena zaradi pomanjkanja tožbe.

Prometna nesreča

Na Tržaški ulici in sicer v bližini letališča se je v sredo zvečer okrog 18. ure dogodila prometna nesreča, pri kateri so se ponesrečili trije ljudje. Ob navedenem času je proti Gorici vozila lambreta, na kateri sta se peljala finančna agenta s postaje pri Devetakih v Dolu, 26-letni Antonio Maietta iz Neaplja ter 21-letni Flaminio Taroni iz Ravenne. Ko sta prišla do goriškega letališča na Tržaški ulici, jima je prišel nasproti avto, ter je z močno lučjo zasvetil v Maietto, ki je vozil motor. Šofer je pri tem zgubil ravnotežje in čeprav je skušal takoj zaustaviti vozilo, je zadel ob kolesarko, ki je vozila v isto smer. Oba motociklista, kakor tudi kolesarka, so padli.

Na kraj nesreče je takoj prišel rešilni avto Zelenega križa, ki je najprej odpeljal v mestno bolnišnico kolesarko 30-letno Sofijo Osbat por. Leban iz Gorice, Tržaška ulica št. 187. Kmalu za njo so v bolnišnici sprejeli tudi oba agenta, kamor ju je pripeljal neki zasebni avtomobil. Najteže je bil poškodovan 26-letni Maietta, kateremu so zdravniki ugotovili rane na glavi, nad levim očesom ter razne poškodbe po telesu. O njegovem zdravstvenem stanju se zdravniki še niso izrekli. Taroni in Lebanova, ki sta si pri nesreči poškodovala levo koleno, sta po prvi zdravniški pomoči lahko odšla domov.

Zdravstveno stanje A. Russija se zboljšuje

Izvedeli smo, da se zdravstveno stanje zidarja Armanda Russija iz Begliana znatno zboljšuje. Že v sredo popoldne so zdravniki ugotovili, da se pritisk krvi viša, kar daje upanje za njegovo okrevanje. Kakor smo že včeraj pisali, je Armanda v ponedeljek zvečer okrog 22. ure zabodla z nožem v prsi njegova žena Norma. Pravi vzroki tega žalostnega dejanja niso še povsem znani, vendar kaže, da je bilo to zaradi prepira, ki se je pričel, ko se je mož pozno zvečer vrnil domov. Žena ga je čakala z večerjo in ker ga ni bilo domov je šla spat. Ko se je vrnil in pričel večerjati, je začel godrnjati zaradi večerje same. Beseda je dala besedo in prišlo je celo do pretepa. V razburjenosti je žena nato segla po nožu, ki je stal na mizi in izvršila grozno dejanje. Zelo se je prestrašila, ko je videla moža, ki se je ves okrvavljen zgrudil na tla, ter je takoj poklicala starše. Ti so priskočili na pomoč hudo ranjenemu sinu ter poskrbeli, da ga je neki zasebni avtomobil odpeljal v bolnišnico.

KINO

CORSO. 17: «Orient express». S. Pampanini.
VERDI. 17: «Tiger Birmanije», D. Morgan in F. Massey.
CENTRALE. 17: «Plameni v Kalkuti», D. Darcel in P. Knowless.
VITTORIA. 17: «Alvaro - gusar», R. Rascel.
MODERNO. 17: «Potovanje na Venero», Gianni in Pinotto.

INDUSTRIALIZACIJA PASIVNE PRIMORSKE STALNO NAPREDUJE

V Ajdovščini bodo zgradili moderno tekstilno industrijo

Od dosednjih okoli 3 milijone metrov surovih bombažnih tkanin se bo leta 1957 letna proizvodnja dvignila na 7 in pol milijona metrov finih modnih tkanin

Lega, podnebje in obilica talne vode ter gosto naseljeni kraji zelo marljivega prebivalstva, je pripomoglo k temu, da so razni industrijci našli ugodna tla za svoj gospodarski razcvet prav v Ajdovščini.

Iz teh razlogov je bila že 1825 leta sezidana predilnica iz avstrijskega državnega kapitala, ki je že v začetku zaposlovala kakih 300 ljudi. A to število je naraščalo in doseglo že 1875 leta število 800. Predilnica je prešla 1885 leta v roke zasebnika. Nemca Brunerja in ostala njegova last vse do 1924 leta. V razdobju po drugi svetovni vojni in tudi pred njo je tovarna zaposlovala nad 1000 delavcev. Prihod Italije je upropastil skoro vso industrijo. Životarila je le lesna industrija in še ta prehajala polagoma v roke Italijanov. Predilnica je, razen nekaj let po prvi svetovni vojni, naglo propadla zaradi nelojalne konkurence italijanskih industrijcev in zaradi ukrepov italijanske vlade, ki je hotela krivično zavojevane kraje na vsak način gospodarsko uničiti in s tem spraviti na kolena slovenski živelj v teh krajih. Dokončno je likvidirala tekstilno industrijo v Ajdovščini 1932 leta, ko se vse predilniške stroje odpeljali v Italijo in s tem vrgli na cesto stotine družin, ki so bile primorane s trebuhom za kruhom v svet. Veliko število se jih je preselilo v Maribor v tamkajšnje Mariborske tekstilne tovarne. Velike stavbe so prazne razpadale. Boljše zgradbe so Italijani uporabljali za vojašnice.

Od ustanovitve tovarne je poteklo šest let. O tedanjih golih stenah, razrvanih strehah, razbitih oknih in vsem ostalem opustošenju ni več sledu. Lepo razvrščene statve in ostali stroji brezhibno tečejo in proizvajajo na tisoče in tisoče metrov bombažnih tkanin za domačo potrošnjo in za izvoz. Marljivi in disciplinirani kader tkalk streže strojem. To je že večkrat pomnoženo število prvih desetih deklet, ki so šle v Tiskanino in Inteks v Kranj 1. 1949 in se od tam po šestih mesecih vrnile izučene za tkanje tkanin lažje vezave in svoje znanje prenašale na druga dekleta iz Ajdovščine in okolice. Danes so tkalke te tovarne, ki so šle vse skozi teoretično praktične tečaje že zmožne za tkanja finejših tkanin.

Na nedavnem sestanku delavskega sveta tovarne so poročali o delu, uspehih in razmerah v tovarni v letošnjih devetih mesecih.

Ugotovili so, da je tovarna izpolnila proizvodni plan treh tromesečij 99.9 odst., čeprav je bilo v poletnih mesecih tudi do 20 odst. zaposlenih na letnem in na bolniškem dopustu.

Finančno stoji tovarna zelo dobro, saj jim gre proizvodnja sproti v denar. Prodali so tudi vse lanske zaloge izdelkov in povečali zaloge surovin. Svoje obveznosti do skupnosti so celo presegli.

Polovico svojih izdelkov izvaža na Zahod, predvsem v Francijo in tudi v domovino tekstila — v Anglijo, kjer so zelo pohvalili izdelke tovarne, ki v dveh letih, kar izvaža svoje izdelke, ni prejela še nobene reklamacije.

Predvideva pa se razširitev tkalnice in ostalih pomožnih obratov ter gradnja nove predilnice.

Tako tkalnica kot predilnica bosta dobili nove prostore. Investicijski program in gradbeni projekt za nove objekte pripravljajo strokovnjaki mariborskega tekstilnega instituta in bodo te dni že dokončani.

Predilnico bodo gradili vzporedno ob upravnem poslopju tovarne do Uške poti. Dolga bo 210, široka pa 42 metrov. V njej bodo namestili 22.000 vreten, ki bodo proizvedla letno 1.100.000 kilogramov preje, kar bo ravno zadostovalo za potrebe tkalnice. Stroji predilnice bodo sodobne izdelave, tako, da bo delalo pri 2.000 vretenih le sedem ljudi, medtem, ko potrebujejo naše sedanje predilnice za toliko vreten 14 do 18 ljudi. Tovarna, kakršna je predvidena, bo med najmodernejšimi v Jugoslaviji in spričo pridnih in bistroumnih delavk ter dobrega vodstva tovarne prav gotovo najrentabilnejša v državi.

Sedanje prostore tkalnice bodo uporabili za druge potrebe tovarne, tkalnici pa zgradili novo večje poslopje od dosedanje tkalnice proti Hublju, ki bo dolgo 100 metrov in široko 82 metrov. V njej bo namesto sedanjih 240—480 statev.

Oba nova objekta bosta grajena po sodobnih načelih z ravno streho ventilacijo, neonsko razsvetljavo, parketom itd. Stroški gradnje in opreme, ki jo bodo lahko nabavili doma, bodo znašali 700.000.000 din. Uvožena oprema pa bo stala 2.4 milijona dolarjev. Tvrdke raznih zapadnih držav, ki so ponudile svoje stroje, so predlagale tudi ugodne plačilne pogoje in sicer na odplačilo v roku 3 — 5 let.

Nove objekte bodo začeli graditi prihodnjo pomlad. Dela bodo trajala tri leta, tako, da bi proti koncu 1957 leta začela tovarna obratovati s polno zmogljivostje. Tedaj bo proizvajala letno 7.616.000 metrov raznih modnih finih in polfinih tkanin (popelin, velur, zefir itd), namesto sedanjih 2.860.000 metrov surovih bombažnih tkanin.

Vzporedno z dograditvijo novih objektov bodo gradili tudi stanovanja za delavce, predvsem za potrebne strokovnjake, ki bodo prišli iz raznih tekstilnih tovarn. Nova razširjena tovarna bo zaposlila v dveh izmenah namesto sedanjih 250 okrog 700 ljudi, v glavnem žensk.

"Leteči krožniki?"

(Nadaljevanje s 3. strani)

izhlapijo, le-ta spreminja svojo odpornost in nastopi sprememba smeri. To je precej verjetno nastopilo pri tem bolidu, kakor poročajo opazovalci iz Ljubljane in Litije. Na poti proti Sabcu v Mačvi se je razpadel bolid na več delov (tri do sedem), manjši deli se kaj hitro izrabijo, večji pa nadaljujejo svojo pot po vzporednih tirih. Iz Beograda javljajo, da so videli skupno «treh neznanih teles», ki so letela v formaciji v obliki črke «V», kar naj bi bralca opozorilo na možnost «letečih krožnikov». Tudi to je pri bolidu precej navaden pojav. Leta 1934 so videli v ZDA (Utah, Montana, kakor poroča Nininger v knjigi Out of the Sky) prav podobno prikazen: na čelu je letel večji bolid, ob straneh zadaj pa dva manjša. Letenje skupine teles v formaciji «V» je pač odkrila narava že davno pred človekom. Leta 1924 so opazili v Piatigorsku več skupin takih formacij, leta 1864 v Nemčiji pa kar celo «procesijo» teles, na katera se je bil razpadel bolid.

Če bi bilo znano trajanje pojava, bi s pomočjo njegove višine mogli označiti tudi hitrost. V Ljubljani trdijo, da je prikaz trajal 15 sekund, v Beogradu pa pet sekund. Prvi podatek je vsaj dvakrat večji od povprečne vrednosti, vsaj v kolikor je to meni znano. Če privzamemo, da je pojav trajal 10 sekund, da je bolid letel na višini 100 km in da ga je opazovalec utegnil spremljati na poti 200 km, bi sledilo, da se je gibal s hitrostjo, večjo kakor 20 km na sekundo in da je za pol minute prevalil pot od Ljubljane do Beograda. V ozračju se je torej njegova hitrost zmanjšala zaradi trenja od 50 na 20 km na sekundo.

Številke, ki sem jih podal, so le približne ocene iz pomanjkljivih podatkov, s katerimi razpolagam. Upati je, da bodo še prispela podrobnejša poročila iz drugih držav in da bo mogoče izračunati natančnejše vrednosti.

Tudi videz pojava se popolnoma ujema z opisi že prej opazovanih bolidov. Celo beograjski opazovalci naglašajo, da je bila barva bolida zlatorumenkasta, zelenkasta ali belkasta. Bolid je letel torej visoko tudi nad Beogradom. Predvsem pa postane namreč bolid rdečkast.

Zato tokrat prav gotovo ni šlo za «leteče krožnike», temveč le za astronomski pojav bolida.

(Iz «Slov. poročevalca»)

Kino na Opčinah

predvaja DANES, 5. t. m.
z začetkom ob 16. uri barvni film:

„Mešanka iz Sacramenta"

Igralci: Randolph Scott in Patrice Wymore

S. KENNEDY

Bil sem s Ku Klux Klanom

37

«Emory Burke, iz Birminghama, država Alabama, je okoli leta 1930 delal v New York Cityju kot pomožni urednik «American Bulletina», ki ga je izdajala gospa Ann Tellian, nacistični agent in dopisnica lista «Der Sturmer», ki ga je vodil Julius Streicher. «American Bulletin» je dobival del gmotne podpore od Huberta Schmuederricheja, ki je sodeloval v prvih nacističnih uličnih borbah v Nemčiji in prišel v ZDA leta 1926, da bi organiziral ameriške sive srajce, ki so imele znak kljukasti križ in delali za Hitlerjevo zmago. Poleg Burkeja je v listu «American Bulletin» delal tudi William Bishot, ki je bil podpredsednik Krščanske fronte.

Izmed teh je FBI aretirala Bischopa kot nacističnega agenta. Streicherja pa so obesili v Nuernbergu v Nemčiji kot vojnega zločinca.

Svoje beležke sem dal Evgeniju Segalu iz Scripps-Howardovega tiska, ki jih je mogel dobro izkoristiti. To je tudi storil in objavil vrsto senzacionalnih člankov, v katerih je navajal podrobna poročila bivših Burkejevih zvez z znanimi nacisti. Ti članki so precej zmanjšali število članstva kolumbijcev. Georgijci, ki so se zbirali pod kolumbijsko zastavo, so zares bili za nadvlado belih, niso pa kazali kakih simpatij za nemškega «naččloveka».

«Perkins, ti si naš strokovnjak za odnose v javnosti,» je z grenkobo rekel Loomis, ko je prečital zadnji članek. «Ali bi si ti mogel izmishti način, da bi nam zagotovil dobro publiciteto? Ta zadeva nas namreč prekleto pobija!»

JAVNO IZZIVANJE

«Na neki način moramo obdelati tega Dana Dukeja!» je eksplodiral naslednjega jutra Loomis na sedežu kolumbijcev. Poročal nam je o zadnjih vesteh iz časopisov. «Njegovi prisepetalci dajejo tisku ta opij. Potruditi se moramo, da to preprečimo! Čemu ne bi organizirali zborovanja v Fairburnu, kjer je Duke župan. To bi bil napad na jazbeca v njegovi jazbini!»

«Krasna zamisel!» so vzkliknili v zboru prisotni dečki.

In tako je Loomis določil datum in poslal avtomobil z zvočniki, ki so hreščali, da pridejo kolumbijci z namenom, «da bi izzvali plemenske nazore Dana Dukeja» na javnem sestanku, na trgu pred sodno palačo v njegovem mestu.

«Naj pridejo!» je vzkliknil Duke, ko sem mu povedal o novem načrtu. «Dovolil jim bom svobodno zborovanje. Za to priložnost bom dal celo prižgati svetilke pred sodiščem. Dobro vem, kako je treba ravnati s tako druščino. Priredil jim bom sprejem, ki ga ne bodo nikoli pozabili!»

«Loomis mi je nekako ukazal, naj se zborovanja udeležim tudi jaz, da bi delil poslušalcem kolumbijske letake,» sem rekel.

«Bo bolje, če se držiš mene,» je rekel Duke. Nihče ne ve, kako se bo vsa zadeva razvila. V kolikor bi prišlo do nereda, bi morali moji prijatelji ravnati tudi s teboj kot z drugimi kolumbijci.»

«To je dobro, da si me opozoril,» sem pripomnil.

«Dobro, toda hkrati ne bi bilo niti dobro, da se izgubiš, ker bi s tem propadel pri kolumbijcih. Bodi na nekem kraju, kjer bi te lahko opazil. V kolikor bi prišlo do težav, bom ukazal policaju, naj te aretira in pozneje izpusti. Tako bi tvoj ugled pri kolumbijcih se zrastel, hkrati pa bi nihče od mojih ljudi ne mogel slutiti, kdo si.»

Tako je bilo tudi urejeno.

Na tem zborovanju se je zbralo nekaj sto ljudi.

ZBOROVANJE PRED SODNO PALAČO

«Pred 82 leti so se prav na tej tribuni pred sodno palačo,» je začel, «naši hrabri dedi borili s kroglami in bajoneti za vzvišeno stvar... Mi, kolumbijci, predstavljamo idealizem in plemenski ponos teh nekdanjih bojevnikov konfederacije. Naš cilj je v tem, da nadaljujemo to slavno borbo za nadvlado belega človeka!»

Prvič sem opazil, da je množica sovražno razpoložena proti kolumbijcem tedaj, ko je Burke gledajoč v Dukeja, rekel: «Ko človek nudi roko in se rokuje z niggerjem, tedaj lahko predpostavljamo, da simpatizira z njihovim gledališčem, kaj ne?»

Vsi so to poslusali z grobno tišino. Burke je svoje vprašanje ponovil. Občinstvo pa še ni odgovorilo in Burke je zato kmalu zaključil svoj govor.

Za Burkejem je spregovoril eden njegovih pristašev, in sicer P. M. Adams, nekdanji igralec Shakespearovih vlog v programih, ki jih je organizirala neka tovarna gnjati, in ki je bil trenutno zaposlen s prodajo otroških čevljev po hisah. Tega govornika je občinstvo sprejelo s še večjo ravnodušnostjo kot Burkeja.

«Mi vas ne potrebujemo niti pol toliko, kot potrebujete vi nas,» je rekel Adams občinstvu. Devetdeset odstotkov belcev v Ameriki niso danes nič drugega kot pobeljeni grobovi, ki ničesar ne store, medtem ko je naša plemenska celovitost v nevarnosti! To, kar potrebuje naša domovina, je preporod. Mi kolumbijci smo pripravljeni umreti, da bi uničili to prekleto smetje! Moj ubogi pokojni oče, ki se je že 16-leten boril za konfederacijo, bi se obrnil v svojem grobu, če bi zvedel, kakšne razmere so danes pri nas. Vi ste strahopetci. Ce bi ne bili strahopetci, bi se nam pridružili v borbi za ohranitev belega plemena! Razdelite članske izkaznice!»

Medtem ko so neki kolumbijci, med katerimi sem bil tudi jaz, delili članske karte, se je Duke povzpel po stopnicah sodne palače in stopil k mikrofonu. S svojo zunanjostjo in osebnostjo je zavladal nad vsem prizoriščem.

DUKE GOVORI

«Prijatelji meščani,» je začel Duke, «tem kolumbijcem sem dovolil svobodno zborovanje, toda sedaj bi hotel tudi jaz spregovoriti nekaj besed. Ničesar drugega niste slišali razen strahopetnih in cenenih izmisljotin!» je nadaljeval. «Ta mladi fantalin z epileptičnim jezikom in to staro razkrajajoče se okostje sta slabši od šakalov, ki gredo po sledi kokošjih tatov. Oni so kot čaplje. In veste, kaj so čaplje. Čaplja je ptica z dolgim vratom, ki jo vidite v močvirnatih predelih Južne Georgije in ki ne stori ničesar drugega, razen da se po cele dneve potika po blatu. Ko pa jo kdo moti, zavrešči, da bi s tem pritegnila pozornost. In ti kolumbijci niso nič drugega kot čaplje teh čapelj v človeški obliki! Govorim kot župan Fairbuonna. Mi živimo v majhnem in mirnem mestecu, ki spoštuje zakon. Ne želimo, da bi nam ta mir kvarili ti neodgovorni pustolovci, ki vas skušajo najprej prepričati, da vam nekdo preti, nato pa vam prodajajo zaščito po tri dolarje.

(Nadaljevanje sledi)

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 37-338 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60 finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 . T . 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst